

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring

Päästeamet 2016



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS



Sisukord

1

Kokkuvõte ja põhijäreldused 04

2

Hädaolukordade tajumine ja kogemused 09

3

Valmisolek katkestusteks ja tegutsemiseks 30

4

Teadmised ja oskused kriisisituatsioonis 38

5

Elanikkonna kriisikäitumise tüpoloogia 57

6

Metoodika ja valim 61



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

© TNS

Saateks

- **Uuringu eesmärk oli kaardistada Eesti täisealise elanikkonna kriisikäitumise alased teadmised ja leibkondade ettevalmistus ohuolukordadeks.** Uuringu tulemusi kasutatakse teavitustöö eesmärkide ja sisu väljatöötamisel, ühtlasi on need sisendiks teadlikkuse seire ja teavitustöö tulemuslikkuse hindamise meetodika testimisele. Elanike teadmisi, ettevalmistust ja hoiakuid kriisiolukordade osas kaardistati sel moel esmakordselt.
- Uuringu küsimustik sisaldab küsimusi elanike teadmiste, hoiakute, kahjusid ennetavate tegevuste ja käitumise kohta järgmistes hädaolukordades ja/või nende kohta:
 - Ulatuslik metsa- ja maastikutulekahju;
 - Elutähtsa teenuse üle 48-tunnine katkestus;
 - Õnnetus kemikaale käitlevas ettevõttes;
 - Tulekahju, plahvatus või varing ühiskondlikus hoones (nt kauplus, kino);
 - Kiirgus- või radiatsiooniõnnetus;
 - Suurõnnetus liikluses (auto-, rongi-, laeva- või lennuliikluses);
 - Ilmastikust (nt torm, üleujutus vm) tingitud hädaolukord.
- Küsitlustöö toimus ajavahemikus **12-28. aprill 2016**. Taustana uuringutulemuste tõlgendamisel on oluline meeles pidada, et küsitlusele eelnevalt ja selle toimumise ajal tõid mitmed sündmused ja nende meediakajastused kriisikäitumise temaatika aktiivsemalt elanike teadvusesse - vahetult enne olid olnud terroriaktid Brüsselis (märtsi lõpp 2016) ja Pariisis (november 2015), küsitluse ajal oli Tšernobõli tuumakatastroofi 30. aastapäev (26. aprill).
- Uuringu käigus küsitleti **1191 Eesti 18-74-aastast elanikku** (üldkogum 949 019 inimest). Andmekogumine toimus kombineeritult veebi- ja telefoniküsitluse meetodil. Põhjalikum ülevaade uuringu meetodikast ja läbiviimisest on toodud aruande lisas.
- Uuringu tellija on Päästeamet. Tulemuste omandiõigus kuulub uuringu tellijale.

1

Kokkuvõtte ja põhijäreldused



Hädaolukordadele ei mõelda, riske ei tajuta ning spetsiaalne ettevalmistus enamasti puudub

- **Eestimaalaste kriisiteadlikkus ning selleks ettevalmistus on madal** – kuigi viiendik 18-74. aastastest elanikest on ise viimase 3 aasta jooksul mõne hädaolukorraga realselt kokku puutunud (enamasti ilmastikust tingitud olukorrad), siis võimalike hädaolukordade teket üldiselt väga tõenäoliseks ei peeta ning enda võimalusi neid ära hoida või leevendada tagajärgi oma tervisele, elule või varale ei peeta kuigi suureks.
 - Eelkõige peetakse tõenäoliseks suurõnnetust liikluses (auto-, rongi-, laeva- või lennuliikluses), selle puhul hinnatakse ka kõige suuremaks kahju oma tervisele, elule või varale. Kõige ebatõenäolisem tundub kiirgus- või radiatsiooniõnnetus. Kõige väiksemat võimalikku kahju oma tervisele, elule või varale aga samas ka enda rolli olukorra leevendamisel nähakse mõne elutähtsa teenuse üle 48-tunnise katkestuse korral.
- **Enamus eestimaalastest (59%) ei ole teinud midagi, et ennetada või leevendada võimalike hädaolukordade kahjusid**, kui need peaks juhtuma. Nendest, kes on ennetusele või leevendusele mõelnud, on omakorda enamasti hinnanud, kaua saab hakkama elektri, vee, kütte või sidevarustuseta või toidu vm esmatarbe ostu võimaluseta, otsinud infot hädaolukorras käitumiseks või võimalikest riskidest, või rääkinud kellegiga hädaolukorrast. Üsna vähesed on teinud midagi reaalset - osalenud õppustel või harjutanud kodus hädaolukorras tegutsemist, soetanud varusid hädaolukorras toimetulekuks või kontrollinud koduste varude kehtivust.
- Ligi kolmandikul leibkondadest on viimase 3 aasta jooksul **puudunud rohkem kui 48 tundi mõni elutähtis teenus**. Sagedamini on kogetud mobiilside või interneti-, elektri-, sularaha või kaardimaksevõimaluse katkestust. **Pea kõikidel leibkondadel on olemas midagi, mis elutähtsate teenuste rohkem kui 48-tunnise katkestuse puhul võib olla oluline toimetulekuks** (kas küünlad, tikud, taskulamp vms, esmaabitarbed ja külmikut mittevajavaid toiduaineid, alternatiivne võimalus toiduvalmistamiseks või kütteks). Katkestuste kogemustega leibkonnad ei ole siiski hädaolukordadeks rohkem valmis kui vastava kogemusega leibkonnad.

Hoolimata ettevalmistuse puudumisest usutakse enda toimetulekusse hädaolukorras

- **Üldjoontes elanikud usuvad, et nad teavad kuidas hädaolukordade eel või ajal käituda ning on kindlad, et neil on ka oskused mõnes hädaolukorras toimetulekuks**, vaid kümnendik elanikest tunnistab, et nad ei oskaks üheski hädaolukorras käituda. Valdav osa elanikke tunneb ennast sellises olukorras üsna kindlalt ning ollakse hoiakuliselt valmis konstruktiivselt tegutsema. Eelkõige usutakse oma toimetulekut mõne elutähtsa teenuse (elekter, side vms) katkestuse korral, seejärel ilmastikust (torm vms) tingitud hädaolukordades või suurõnnetuse korral liikluses. Toimetulekuoskuste puudumist tunnistatakse eelkõige kiirgus- või radatsiooniõnnetuse korral või õnnetuse korral kemikaale käitlevas ettevõttes, aga ka ulatusliku metsa- ja maastikutulekahju korral.
- Eelkõige oodatakse hädaolukorras **infot raadiost ja televisioonist ning ollakse ise valmis otsima erinevatest internetikanalitest**. Lisaks on oluliseks infoedastuskanaliks hädaolukorras ka mobiilside, eelkõige SMS teavitussõnum. Vähesed peavad hädaolukorras esmaoluliseks infokanaliks häirekeskuse või spetsiaalse kriisinfo numbrit.

Venekeelne elanikkond tajub ohte teravamalt

- Erisused nii kriisialases teadlikkuses, teadmistes ja oskustes kui käitumises ilmnevad nii soo, suhtlusekeele, vanuse kui elukoha lõikes. Soolised erinevused ilmnevad eelkõige riskitajus, vanuselised erinevused kommunikatsioonikanalites, regionaalsed erisused konkreetsete hädaolukordadest ohustatuse tajumises. Vastavalt riskitajule, teadmistele ja oskustele ning käitumisele kriisiolukorras eristub 5 elanikkonna tüüpi.
- **Mehed on enesekindlamad kui naised** – nad hindavad oma teadmisi hädaolukordade eel või ajal käitumises oluliselt paremaks ning usuvad oma toimetulekuoskustesse erinevates hädaolukordades oluliselt enam. Naised seevastu on mõelnud erinevatele hädaolukordadele rohkem, on rohkem valmis teavitama ohuolukorrast lähedasi, võtavad ohuteateid tõsisemalt ning on valmis vajadusel ka evakueeruma.
- **Venekeelse elanikkonna ohutunnetus on suurem, samas ettevalmistus kehvem:**
 - **Venekeelne elanikkond** on hädaolukordadega kokku puutunud enam kui eestikeelne (27% vs 22%), nad peavad erinevate hädaolukordade tekkimist tõenäolisemaks ning võimalikke kahjusid oma tervisele, varale või elule suuremaks. Eelkõige Virumaal ollakse paremini teadlikud kõigest evakueerumisega seonduvast ning tuntakse enam ära kemikaaliohust teatava häiresireeni. Samas on venekeelse elanikkonna seas pisut enam on neid, kes ohuteateid tõsiselt ei võta, tunnistatakse et infot ise otsida ei osata ning oodatakse abi riigilt. Venekeelse elanikkonna seas on vähem erinevate meediakanalite jälgijaid (eelkõige neid, kes ootaksid infot raadiost või kasutaksid erinevaid internetikanaleid või sotsiaalmeediat), samas ollakse rohkem valmis helistama hädaabinumbri 112. Venekeelsed elanikud usuvad vähem oma oskustesse elutähtsa teenuse katkestuse ja ilmastikuoludest tulenevate hädaolukordades toimetulekuks.
 - **Eestikeelsed elanikud** hindavad kõiki riske madalamaks, samas usuvad enam oma oskustesse elutähtsa teenuse katkestuse ja ilmastikuoludest tulenevates hädaolukordades toimetulekuks. Samuti usuvad nad keskmisest sagedamini ametlikke ohuteateid, usuvad et oskavad otsida vajalikku infot ning ei eelda, et hädaolukorras vajaliku abi peaks kindlustama kindlasti riik. Nad kasutavad hädaolukorras sagedamini info otsimiseks internetti ning sotsiaalmeediat.

Enam tähelepanu vajavad vanemaealised ja suurte kortermajade elanikud

- Nooremate ja vanemate elanike erisused ilmnevad eelkõige kommunikatsioonis ja suhtumises:
 - **Nooremad** usuvad teistest enam enda toimetulekuoskustesse, eelkõige suurõnnetuse korral liikluses, või elutähtsa teenuse katkestuse ajal. Nad otsiksid infot meelsamini ise, peavad raadiot vähemoluliseks ning internetti ja sotsiaalmeediat oluliseks infokanaliks.
 - **Vanemaealiste** seas on enam neid, kes hindavad oma teadmisi pea kõigis aspektides keskmisest nõrgemalt, on veendunud oma oskuste puudumises erinevates hädaolukordades ning sagedamini ei võtaks hädaolukorras ise midagi ette ning ootaksid abi teistelt. Nad on vähem valmis aitama ümbritsevaid inimesi (olles ise pigem abivajajad), oskavad vähem ise otsida infot ning usuvad, et hädaolukordades peab vajaliku abi kindlustama riik. Enam kui nooremad peavad nad hädaolukorras oluliseks infokanaliks mobiilsidet/SMS teavitussõnumit.
- Ettearvatult on **paremini hädaolukordadeks valmis oma majas elavad leibkonnad**, varustatus hädaolukordadeks on **teistest halvem suurte kortermajade elanikel**. Suurte kortermajade suurem kontsentratsioon suurlinnades teeb ka haavatavamaks Põhja (Tallinn) ja Ida regiooni (Narva, Kohtla-Järve, Jõhvi).
- Regionaalselt eristuvad teistest piirkondadest:
 - Lääne piirkond – kogemustele tuginedes on seal suurem ohutunne ilmastikust tingitud hädaolukordadeks ning elutähtsa teenuse enam kui 48-tunniseks katkestusteks, seal on teistest Eesti piirkondadest ka enam hädaolukordadeks ettevalmistunud inimesi.
 - Virumaa – suurem ohutunne metsa- või maastikutulekahju või õnnetuse toimumiseks kemikaale käitlevas ettevõttes. Samuti ollakse seal teistest paremini teadlikud kõigest evakueerumisega seonduvast ning enam kui mujal tuntakse ära kemikaaliohust teatavat häiresireeni.
 - suurlinnades/Tallinnas – suurem ohutunne tulekahju, plahvatuse või varingu toimumiseks ühiskondlikus hoones.

2

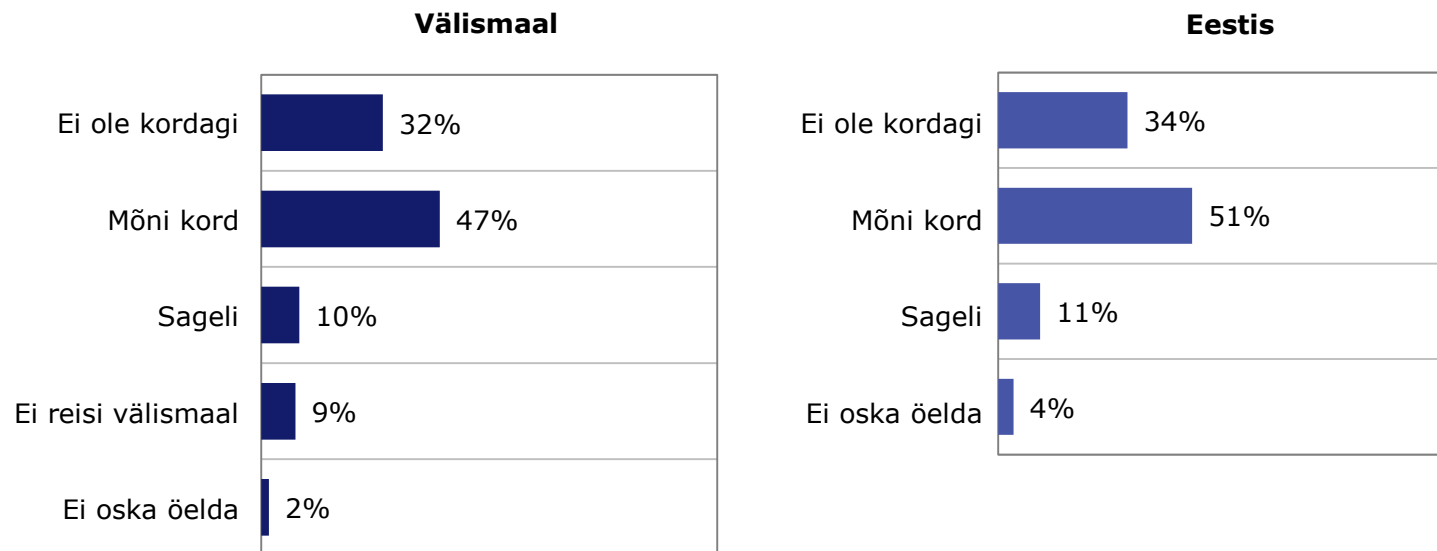
Hädaolukordade tajumine ja kogemused



Hinnang hädaolukorda sattumise tõenäosusele

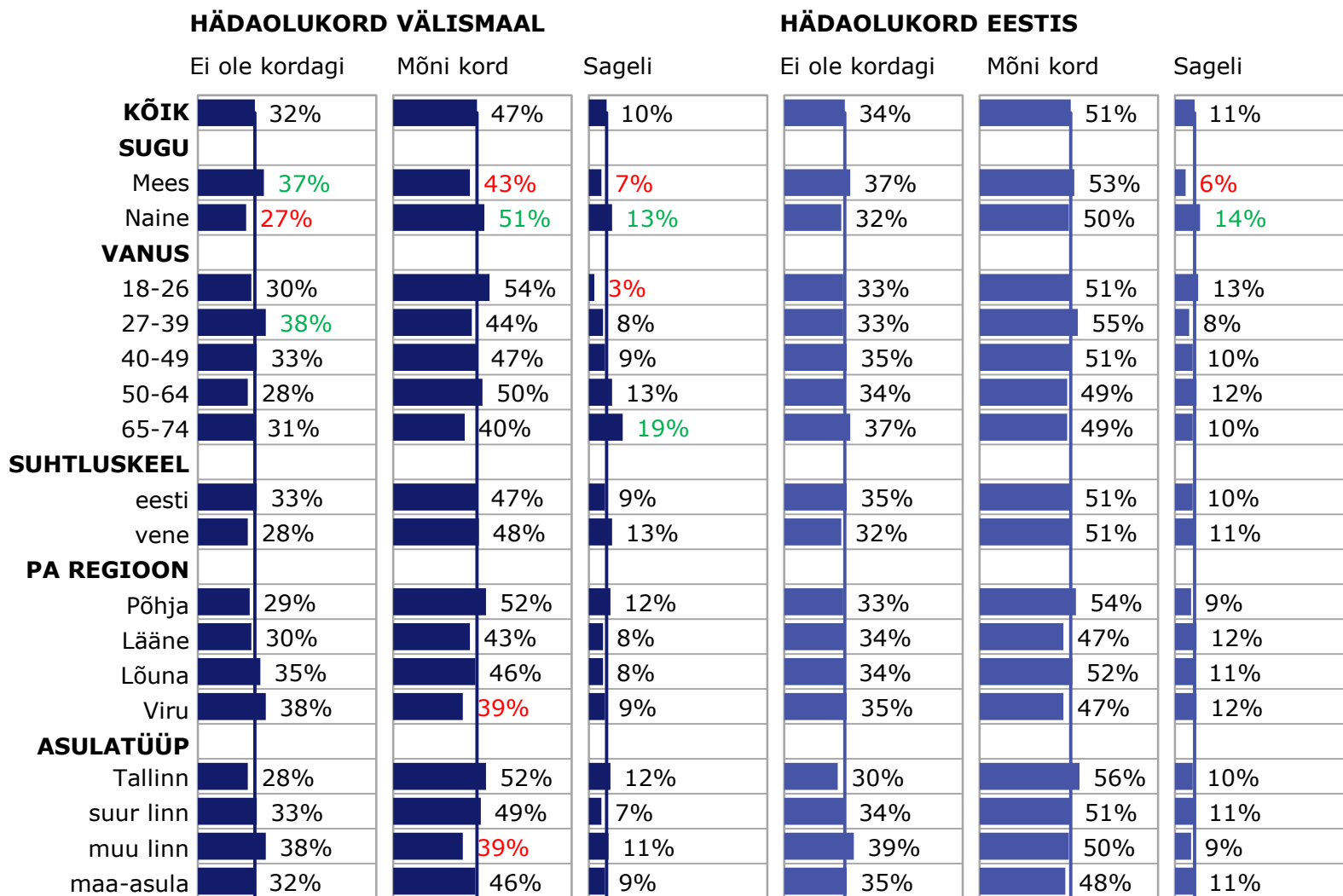
% kõikidest vastajatest, n=1191

Kas ja kui sageli olete viimase aasta jooksul mõelnud, et Teie või Teie lähedased võivad sattuda tõsisesse hädaolukorda ...



Hinnang hädaolukorda sattumise tõenäosusele: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

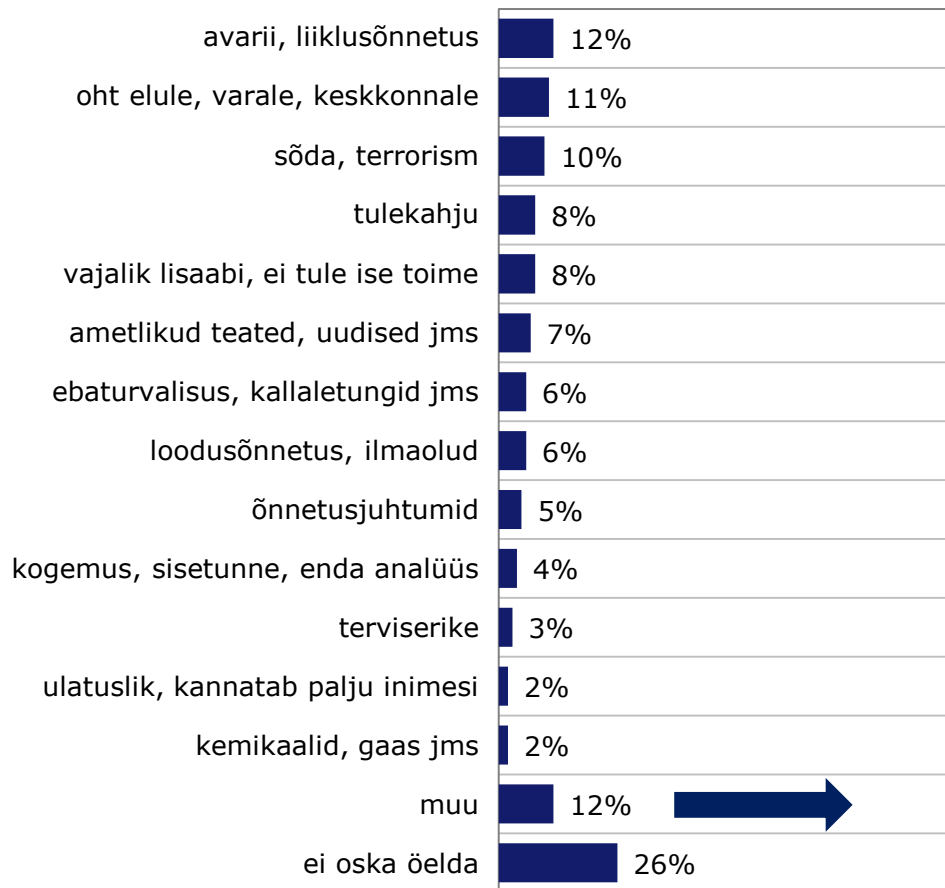
© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hädaolukorra defineerimine

% kõikidest vastajatest, n=1191

Mille põhjal Te otsustate, et tegemist on Eesti oludes hädaolukorraga, mitte lihtsalt mõne keerulise või ootamatu olukorraga?



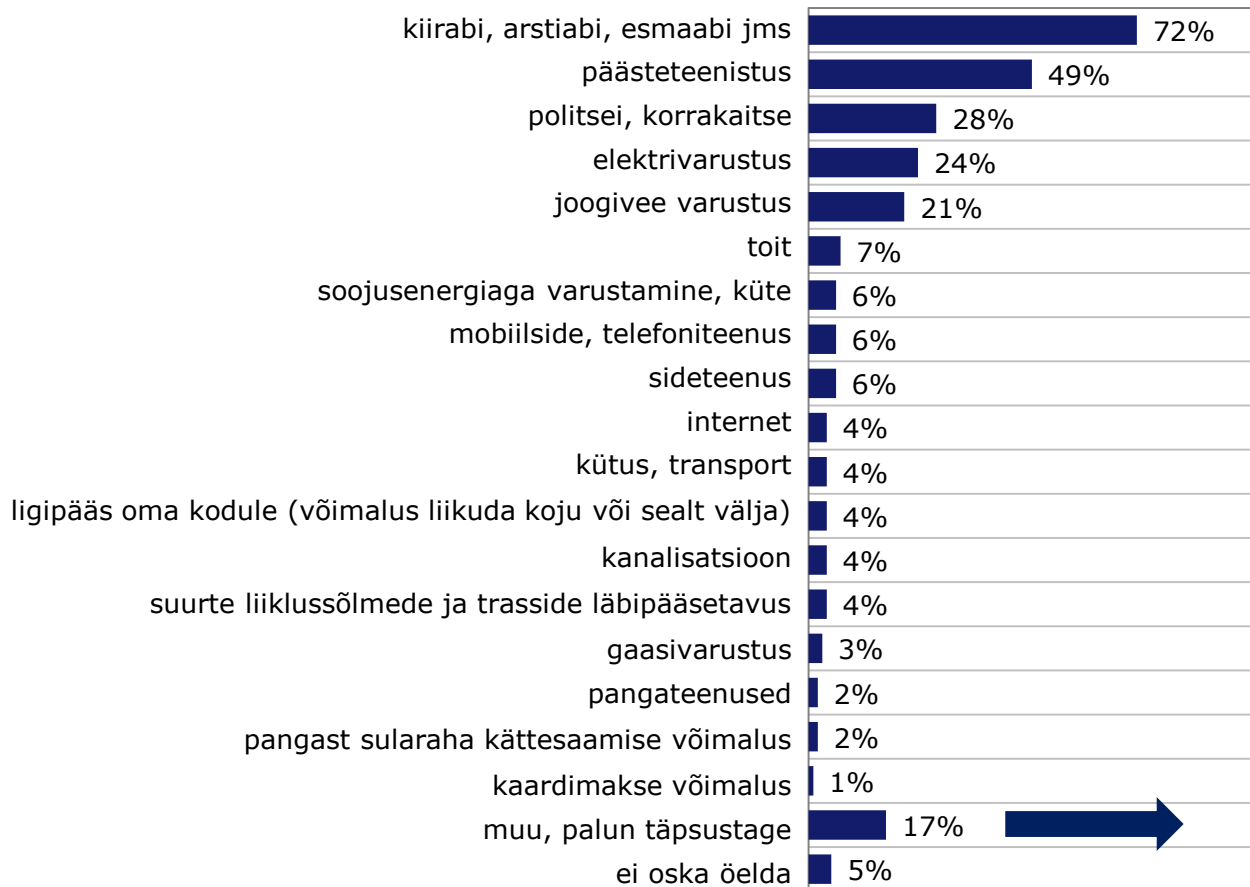
„Muu“ alla on koondatud järgmised hinnangud (näited):

- *Oleneb olukorrast.*
- *Otsustan siis kui asi käes.*
- *Iial ei või teada, mis juhtub*
- *Eestis pole hädaolukorda.*
- *Hädaolukord on meie valitsus ja suhtumine oma rahvasse.*
- *Kui kaotad töö ja jääd ilma ka kodust.*
- *Kui olukord tekib riiklikul tasemel.*
- *Massimigratsiooniga seonduv.*
- *Kui see tekitab edaspidises toimetulekus probleeme.*
- *Suurem rahaline väljaminek.*
- *Töökoha kaotamine koondamise või haigestumise tagajärjel.*
- *Tööst ilma jäämine, mittetoimetulemine rahaliste kohustustega.*
- *Jms.*

Elutähtsad teenused elanike hinnangul

% kõikidest vastajatest, n=1191

Millised teenuseid loetakse Teie hinnangul elutähtsateks teenusteks?



„Muu“ alla on koondatud järgmised hinnangud (näited):

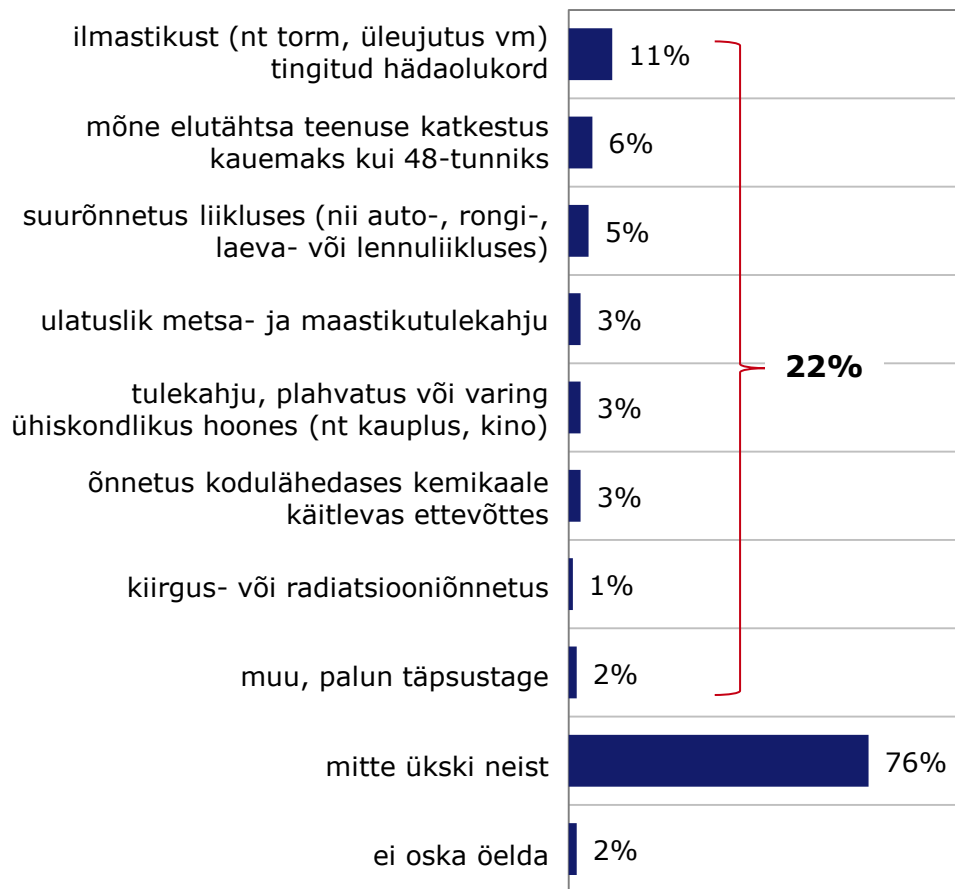
- *Apteegid*
- *Doonorlus, riigikaitse*
- *Kõik mis on seoses eluga*
- *Kõik teenused on elus vajalikud*
- *Mitteelutähtsaid teenuseid ei ole olemas*
- *Neid, mille puudumisel võib tekkida oluline materiaalne või isikukahju.*
- *Psühholoog*
- *Sõjavägi*
- *Elukindlustus, abi riiklikul alusel*

Kokkupuuted hädaolukordadega

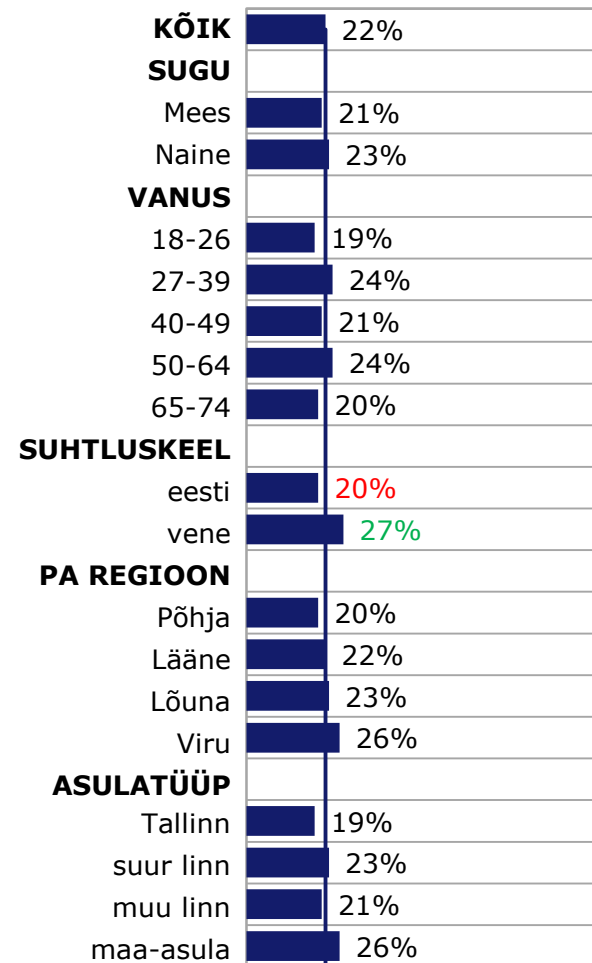
% kõikidest vastajatest, n=1191

profiilil reaprotsent vastavast sihtrühmast

Kas olete ise viimase 3 aasta jooksul kokku puutunud selliste võimalike hädaolukordadega nagu ...?



On kokku puutunud, n=259



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

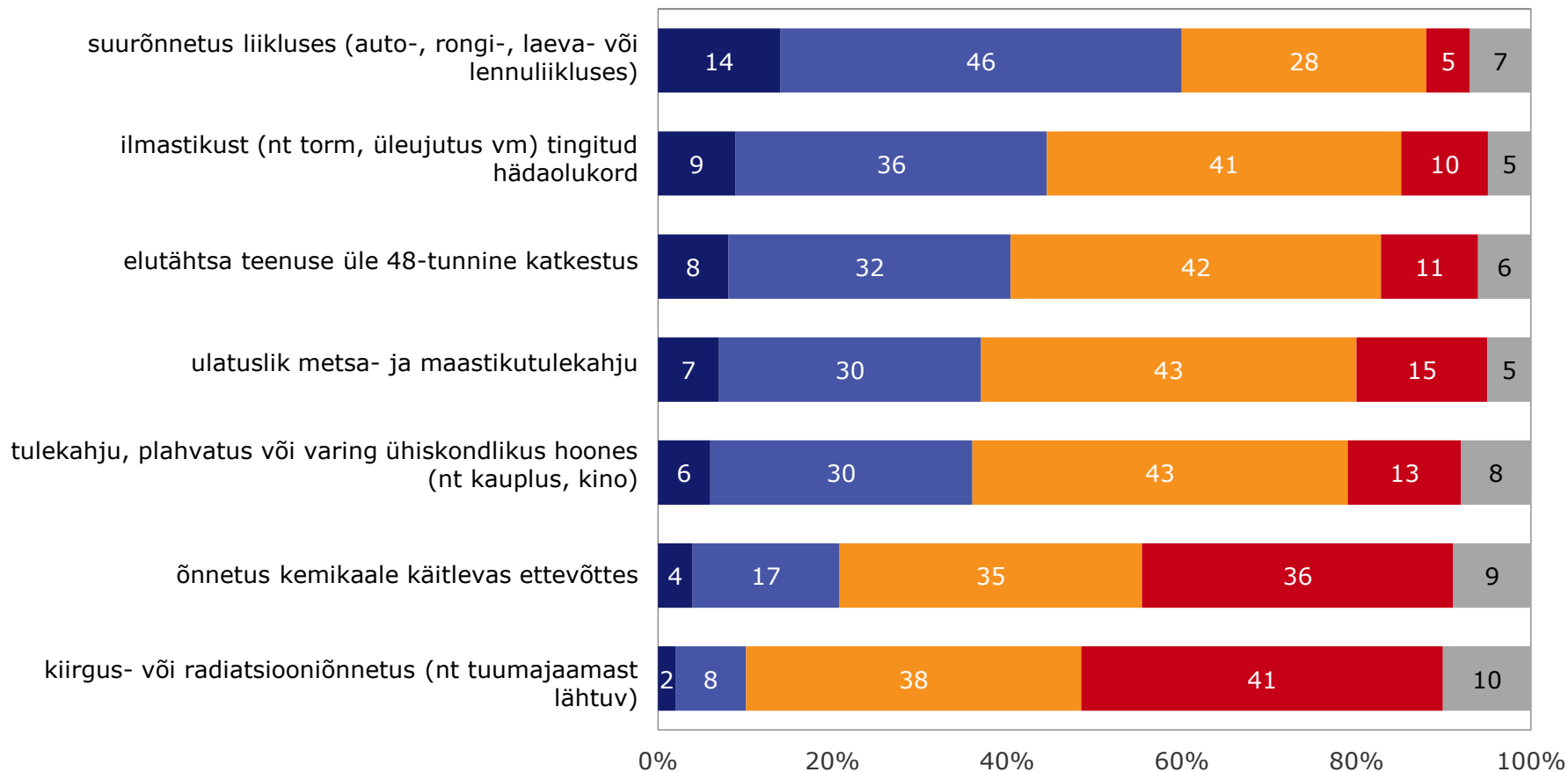
X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hinnangud hädaolukordade tekkimise tõenäosusele

% kõikidest vastajatest, n=1191



Nüüd palume Teil hinnata erinevate hädaolukordade tekkimise tõenäosust. Kuivõrd võiks ohustada Teie elu, tervist või vara ...?































































































































■ Väga tõenäoline
■ Pigem ei ole tõenäoline
■ Raske öelda
■ Pigem tõenäoline
■ Ei ole üldse tõenäoline



Hinnangud hädaolukordade tekkimise tõenäosusele: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast

 ei ole üldse või pigem ei ole tõenäoline
 pigem või väga tõenäoline

	suurõnnetus liikluses	ilmastikust tingitud hädaolukord	elutähtsa teenuse üle 48- tunnine katkestus	ulatuslik metsa- ja maastiku- tulekahju	tulekahju, plahvatus või varing ühiskondlikus hoones	õnnetus kemikaale käitlevas ettevõttes	kiirgus- või radiatsiooni- õnnetus
KÕIK	33  60	50  44	53  41	58  36	56  37	71  20	79  11
SUGU							
Mees	36  58	54  41	56  38	62  33	61  31	74  18	82  10
Naine	30  62	47  48	50  43	55  40	51  42	68  22	77  12
VANUS							
18-26	29  64	59  33	61  30	71  21	58  32	73  17	89  4
27-39	33  61	55  40	59  35	65  30	60  34	73  18	80  9
40-49	31  65	48  48	52  43	49  48	54  39	72  23	82  10
50-64	33  60	45  51	48  47	52  43	52  40	67  22	74  14
65-74	41  49	47  47	44  48	59  34	55  37	70  20	73  16
SUHTLUSKEEL							
eesti	36  57	52  44	53  41	62  33	60  33	76  15	79  10
vene	24  67	46  47	53  40	49  44	46  45	57  32	79  12
PA REGIOON							
Põhja	29  66	52  44	56  39	62  34	49  45	67  23	80  11
Lääne	37  52	42  54	43  51	54  39	57  31	80  10	80  8
Lõuna	36  58	53  42	52  41	62  33	65  27	79  14	79  12
Viru	36  56	52  41	56  35	48  44	59  32	57  31	75  12
ASULATÜÜP							
Tallinn	29  65	52  42	57  36	63  32	48  46	68  22	79  11
suur linn	31  62	53  42	60  32	59  35	60  31	64  28	82  11
muu linn	37  56	51  46	52  43	56  41	57  37	70  22	80  12
maa-asula	36  56	47  47	45  48	55  39	60  29	78  13	76  10



TNS Emor
 Elanikkonna kriisikäitumise alase
 teadlikkuse uuring 2016

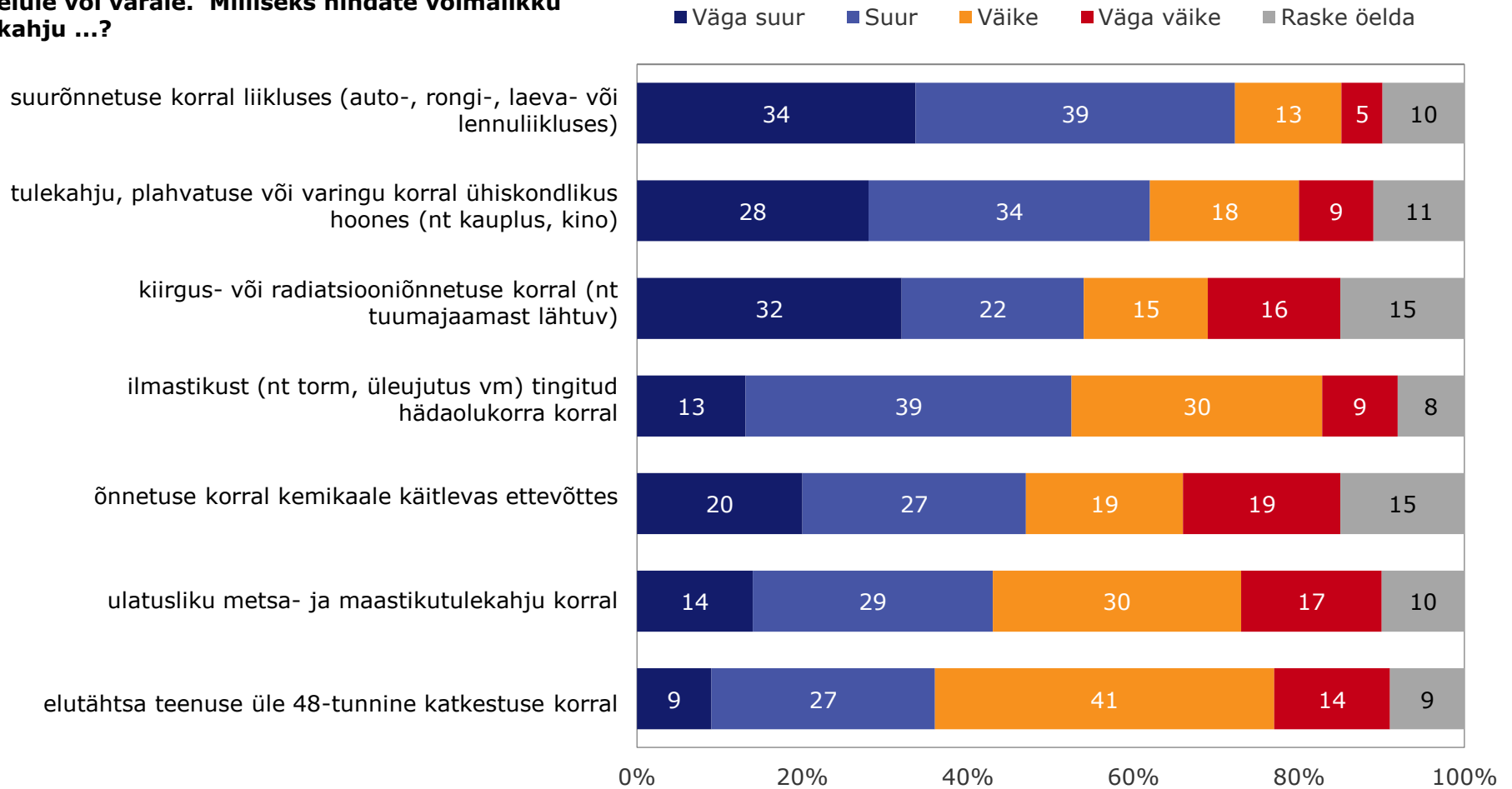
© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hinnanguline kahju suurus



% kõikidest vastajatest, n=1191































































































































Järgnevalt palume hinnata erinevate hädalukordade võimalikku kahju Teie tervisele, elule või varale. Milliseks hindate võimalikku kahju ...?



Hinnanguline kahju suurus: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast

 väga väike või väike
 suur või väga suur

	suurõnnetus liikluses	tulekahju, plahvatus või varing ühiskondlikus hoones	kiirgus- või radiatsiooni- õnnetus	ilmastikust tingitud hädaolukord	õnnetus kemikaale käitlevas ettevõttes	ulatuslik metsa- ja maastiku- tulekahju	elutähtsa teenuse üle 48- tunnine katkestus
KÕIK	18  73	27  62	31  54	40  52	37  47	47  43	55  36
SUGU							
Mees	21  71	32  57	37  49	49  43	43  42	55  36	63  29
Naine	15  74	23  66	25  58	31  60	32  52	40  49	47  43
VANUS							
18-26	14  79	28  65	32  61	36  55	35  55	51  41	55  37
27-39	13  79	23  68	28  61	40  53	33  55	46  46	58  36
40-49	21  71	26  61	32  52	38  51	39  46	46  44	58  29
50-64	21  69	29  59	34  51	40  53	40  43	47  44	53  39
65-74	21  65	31  49	30  40	43  47	40  34	50  34	50  39
SUHTLUSKEEL							
eesti	20  70	32  57	35  51	45  49	42  42	51  41	57  35
vene	12  80	16  73	22  62	27  60	26  59	38  48	51  40
PA REGIOON							
Põhja	15  79	21  70	27  58	38  54	33  53	49  42	54  38
Lääne	24  63	35  52	37  42	37  55	42  38	46  44	53  38
Lõuna	16  72	32  53	31  53	40  51	41  41	42  46	58  32
Viru	22  65	29  61	35  54	44  45	39  48	53  38	55  35
ASULATÜÜP							
Tallinn	15  79	21  71	28  59	39  52	34  53	51  39	54  39
suur linn	15  73	28  60	29  56	41  49	33  51	52  37	58  32
muu linn	22  71	33  60	37  51	41  55	40  47	50  42	53  41
maa-asula	20  67	29  54	31  49	39  52	41  39	40  50	56  32



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

© TNS

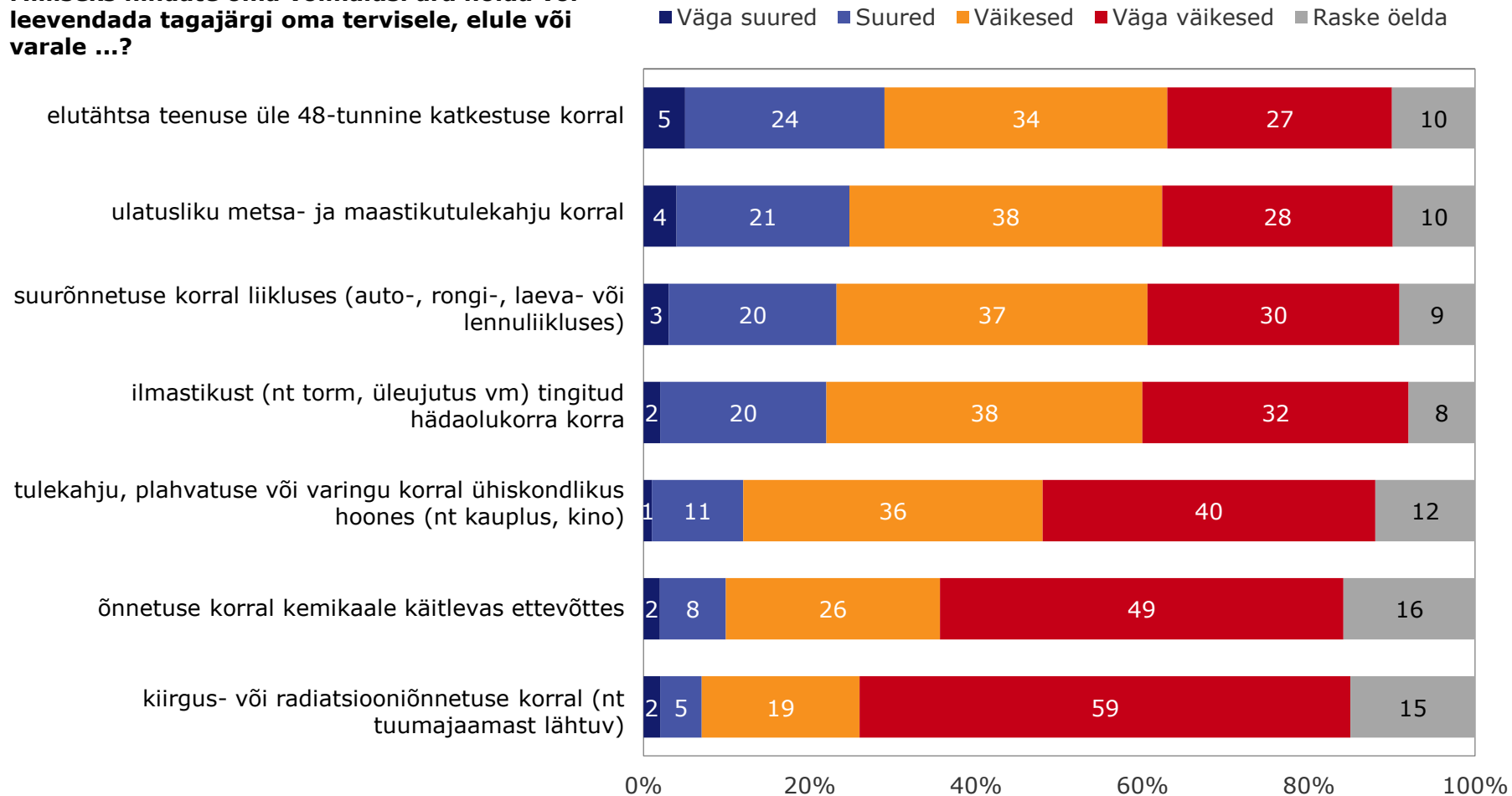
X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hinnangud tagajärgede leevendamisele

% kõikidest vastajatest, n=1191

Milliseks hindate oma võimalusi ära hoida või leevendada tagajärgi oma tervisele, elule või varale ...?





TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

Hinnangud tagajärgede leevendamisele: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast

 väga väike või väike
 suur või väga suur

elutähtsa teenuse
üle 48-tunnine
katkestus

ulatuslik metsa- ja
maastikutulekahju





























































































































































































































































suurõnnetus
liikluses

ilmastikust tingitud
hädaolukord

tulekahju,
plahvatus või
varing
ühiskondlikus
hoones

õnnetus kemikaale
käitlevas ettevõttes

kiirgus- või
radiatsiooni-õnnetus

	61   29	66   24	67   23	69   22	76   12	74   10	78   7
KÕIK SUGU							
Mees	59   33	62   29	63   29	67   27	75   15	75   11	80   7
Naine	63   26	70   19	71   18	72   19	78   9	74   9	76   7
VANUS							
18-26	55   36	64   30	58   32	68   25	71   19	74   11	81   7
27-39	54   37	64   28	63   29	66   27	76   14	75   13	81   8
40-49	59   31	64   27	64   28	67   23	78   11	77   9	77   6
50-64	66   24	67   22	73   18	72   20	80   9	75   8	79   8
65-74	72   14	74   12	79   10	77   15	75   6	69   5	70   5
SUHTLUSKEEL							
eesti	62   29	69   23	68   23	73   21	78   12	75   9	81   6
vene	57   30	59   26	66   24	61   27	72   13	72   10	72   8
PA REGIOON							
Põhja	58   32	64   27	68   25	65   26	77   13	74   11	77   9
Lääne	64   25	67   21	62   22	72   18	71   11	70   5	76   4
Lõuna	63   29	69   24	69   23	75   18	78   12	76   10	80   6
Viru	63   25	68   21	71   19	71   22	77   10	78   9	81   5
ASULATÜÜP							
Tallinn	61   30	65   24	70   24	65   26	76   13	75   11	78   8
suur linn	63   26	65   24	63   25	66   23	71   15	75   11	78   5
muu linn	62   29	66   25	68   21	73   19	76   11	73   10	80   7
maa-asula	59   31	68   24	67   23	74   20	79   10	74   7	78   6



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

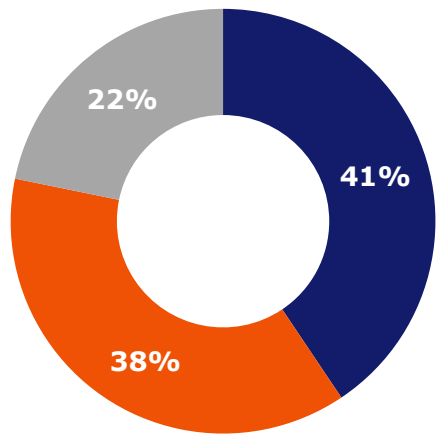
© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hädaolukorra võimalike kahjude ennetamine ja leevendamine

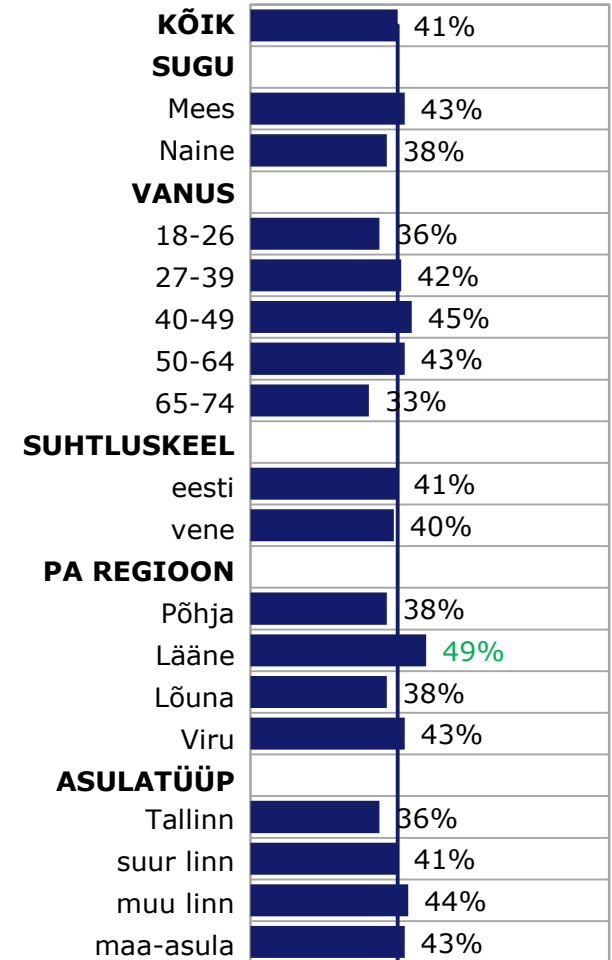
% kõikidest vastajatest, n=1191
 profiilil reaprotsent vastavast sihtrühmast

Kas olete teinud midagi, et ennetada või leevendada selliste hädaolukordade kahjusid, kui need peaks juhtuma?



■ Jah
 ■ Ei
 ■ Ei oska öelda

Jah, n=493



TNS Emor
 Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Riskide hindamiseks ja hädaolukorras paremaks toimetulemiseks tehtud tegevused

% vastajatest, kes on teinud midagi, et ennetada või leevendada hädaolukordade kahjusid, n=493

Kas olete riskide hindamiseks ja hädaolukorras paremaks toimetulemiseks ...?



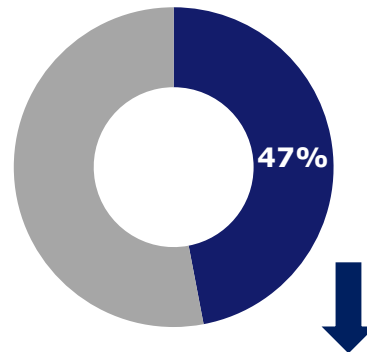
„Muu“ jaguneb valdavalt kaheks teemaplokiks - **kindlustus + kodusolevad tuleennetus- ja kustutusvahendid:**

- Elu- ja varakindlustus
- On tehtud kindlustused
- Majakindlustus
- Esmaste tulekustutusvahendite soetamine
- Kodus on tulekahjutekk
- Suitsuandur kodus
- Esmaabikursused

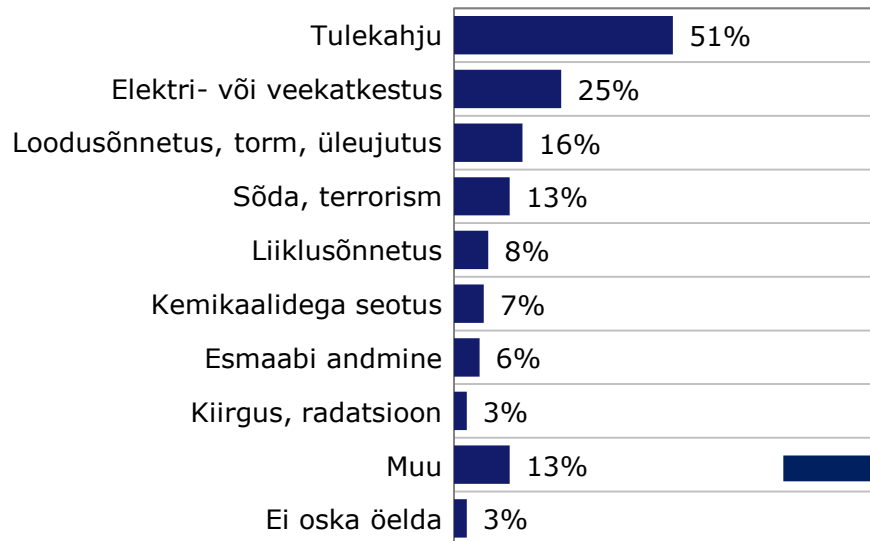
Aruteluteemad hädaolukordadest

% vastajatest, kes on teinud midagi, et ennetada või leevendada hädaolukordade kahjusid

On rääkinud peres ja/või naabritega hädaolukorrast, n=230



Olete arutanud hädaolukorra üle. Millisest hädaolukorrast oli juttu?



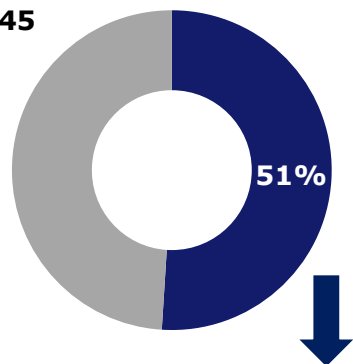
„Muu“:

- Kui praam enam ei käi, ei saa enam toitu ega muud eluks hädavajalikku. Kogu varustamine on mandrilt. Ka arstiabi kättesaadavus halb, lennukit nagunii enam ei ole.
- Kuidas hädaolukorras naabritele infot edastada.
- Olen rääkinud lastele hädaabinumbri 112 helistamisest.
- Toidutagavaradest juhul kui ei ole võimalik juurde osta.

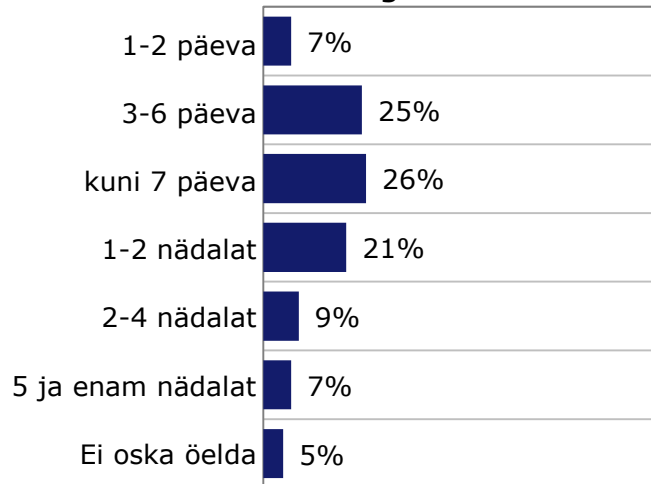
Toimetuleku kestvus hädaolukorras

% vastajatest, kes on teinud midagi, et ennetada või leevendada hädaolukordade kahjusid

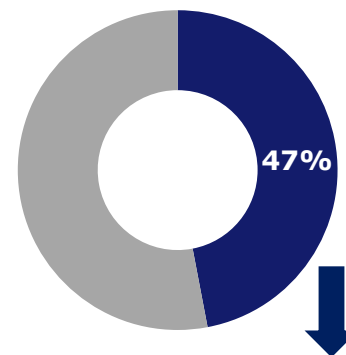
On hinnanud, kuu saab hakkama elektri, vee, kütte või sidevarustusega, n=245



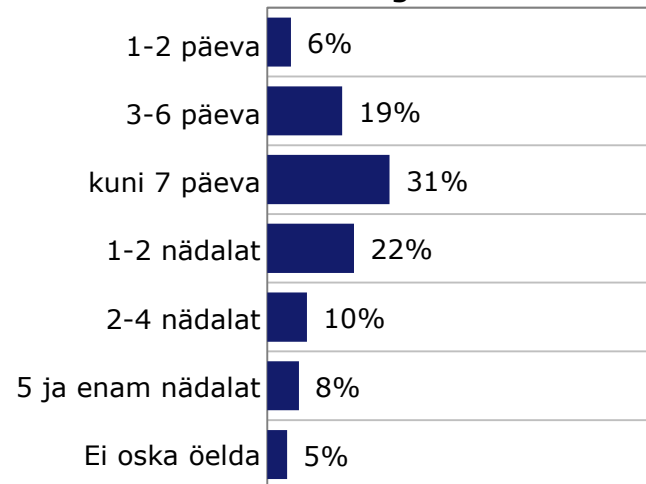
Mitu päeva see Teie hinnangul võiks olla?



On hinnanud, kuu saab hakkama toidu vm esmatarbe ostu võimalusega, n=219



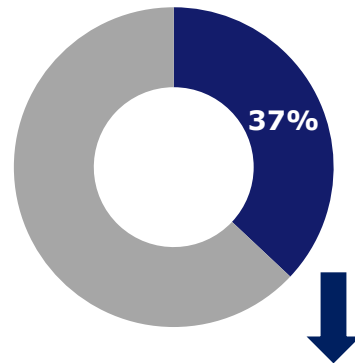
Mitu päeva see Teie hinnangul võiks olla?



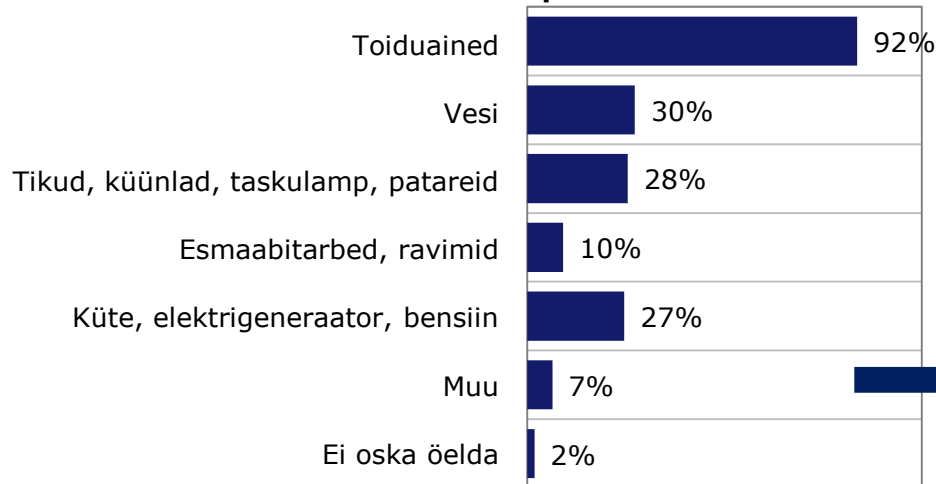
Varude soetamine hädaolukorraks

% vastajatest, kes on teinud midagi, et ennetada või leevendada hädaolukordade kahjusid

**On soetanud varusid
hädaolukorras toimetulekuks
n=176**



**Milliseid varusid Te silmas
pidasite?**



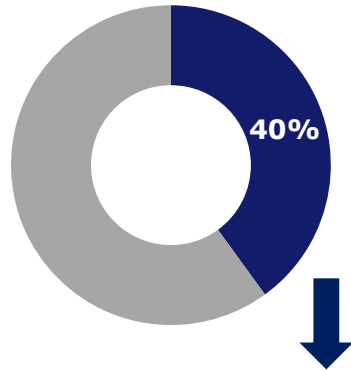
„Muu“:

- Alati on paar pakki varuks makarone, kohvi, soola, suhkrut. Akuga raadio, päikesepatareiga lambid, tikud ja tulepulk, lambanahast kasukad (iga ilmaga hea). Keemiaõnnetuse jaoks teip akende tihendamiseks.
- Ravimid ja riided. Rahatagavara.
- Tulekustuti, koduapteek, kuivained.
- Toiduvarud, riidevaru.

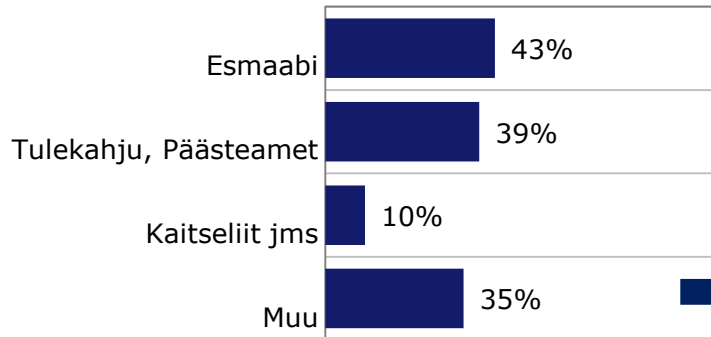
Õppustel osalemine

% vastajatest, kes on teinud midagi, et ennetada või leevendada hädaolukordade kahjusid

**Osalenud õppustel, mis toetas
oskusi hädaolukorras
toimimiseks, n=201**



**Milline ja kelle korraldatud
õppus see oli?**



„Muu“:

- *Alates NL sõjaväes erivägedes, seejärel tööhutuse peainsener.*
- *Armees 80-ndate lõpus.*
- *Evakuatsiooniõppus töökohal.*
- *Hädaolukorras toimetuleku ja käitumise õppus tööandja poolt.*
- *Laagrijuhtide koolitus.*
- *Minu tööandja korraldas. Need on meil sagedased treeningud.*
- *Valla poolt korraldatud terviseüritus.*
- *Koolisüsteemis on kõik vajalikud õppused.*

Vahekokkuvõte (1): hädaolukordade tajumine ja kogemine

- Eestimaalased **mõtlevad võimalikesse tõsistesse hädaolukordadesse sattumisele pigem harva või üldse mitte** - viimase aasta jooksul on võimalikele hädaolukordadele, kuhu ise või lähedased võivad sattuda kas välismaal olles või Eestis viibides, mõelnud ligikaudu pooled Eesti elanikest mõnel korral ning kolmandik mitte kordagi. Erineva sotsiaal-demograafilise taustaga inimesed on mõelnud hädaolukordadele ühteviisi vähe, vaid välismaal hädaolukordadesse sattumisele on naised mõelnud enam kui mehed.
- Veerand elanikkonnast (26%) ei oska defineerida, mille põhjal on tegemist hädaolukorraga, mitte lihtsalt keerulise või ootamatu olukorraga. Hädaolukorda defineeritakse enda jaoks vägagi erinevalt:
 - Kokku kolmandikule (34%) seondub see eelkõige kui teatud liiki õnnetusega kaasnevat olukorda - avarii, liiklusõnnetus, sõda, terrorism, tulekahju, loodusõnnetus jms;
 - Kümnendikule (11%) on defineerimise aluseks oht elule, varale või keskkonnale;
 - Ligi kümnendikule (8%) on see olukord, kus vajalik lisaabi või olukorrad, kus ise ei tule toime.
- **Elutähtsad teenused seonduvad eelkõige hädaabinumber 112 poolt koordineeritavate teenustega** - kokku nimetas kiirabi, päästeteenistust ja politseid elutähtsate teenustena 76% elanikest, sh valdav enamus tõi esile eelkõige kiirabi (72%). Elektri- ja joogivee puudumist nimetas kokku 29% elanikest ning kõiki ülejäänud võimalikke teenuseid nimetati juba väheste elanike poolt.
- **Kokku viiendik eestimaalastest (22%) on ise viimase 3 aasta jooksul mõne hädaolukorraga kokku puutunud**, nendest pooled (11%) olukorrad on olnud seotud eelkõige ilmastikuga (torm, üleujutus jms). Venekeelne elanikkond on hädaolukordadega kokku puutunud enam kui eestikeelne (27% vs 22%).

Vahekokkuvõte (2): hädaolukordade tajumine ja kogemine

- **Hädaolukordade tekkimist väga tõenäoliseks ei peeta** – kokku tunneb ennast vähemalt ühest võimalikust hädaolukorrast (nimekirjas oli toodud seitse erinevat hädaolukorda) **väga tõenäoliselt ohustatuna 26% Eesti elanikest**. Teistest olukordadest tõenäolisem tundub suurõnnetus liikluses (auto-, rongi-, laeva- või lennuliikluses), kus kokku 60% tunneb ennast suuremal või vähemal määral ohustatuna (sh 14% väga tõenäoliselt). Kõige ebatõenäolisem tundub kiirgus- või radiatsiooniõnnetus, kus kokku 10% tunneb ennast ohustatuna (sh 2% väga tõenäoliselt).
- **Oluliselt tõsisemalt suhtutakse erinevate hädaolukordade võimalikku kahjusse oma tervisele, elule või varale**. Kokku hindas võimalikku kahju vähemalt ühe hädaolukorra puhul väga suureks 53% Eesti elanikest. Suurimat võimalikku kahju hinnatakse seoses suurõnnetusega liikluses, kus kokku 73% hindab kahju väga suureks või suureks (sh 34% väga suureks). Väikeste vahedega järgnevad tulekahju, plahvatuse või varingu korral ühiskondlikus hoones saadavad kahjud, kiirgus- või radiatsiooniõnnetuse korral saadavad kahjud. Kõige väiksemat võimalikku kahju oma tervisele, elule või varale nähakse mõne elutähtsa teenuse üle 48-tunnise katkestuse korral – kokku 36% pidas kahju väga suureks või suureks, sh vaid 9% väga suureks.
- **Enda võimalusi ära hoida või leevendada tagajärgi oma tervisele, elule või varale kuigi suureks ei peeta** – kokku vaid 11% hindas vähemalt ühe hädaolukorra leevendamise võimalusi enda poolt väga suureks. Eelkõige nähakse enda rolli elutähtsa teenuse üle 48-tunnise katkestuse korral, aga ka metsa- või maastikutulekahjude korral, suurõnnetuse korral liikluses ning ilmastikust tingitud hädaolukordades.
- Erinevate hädaolukordade tekkimist peavad oluliselt ebatõenäolisemaks ning võimalikke kahjusid oma tervisele, varale või elule hindavad väiksemaks eestikeelsed elanikud, **venekeelsete elanike ohutunnetus on suurem**. Regionaalselt eristuvad teistest piirkondadest Lääne (suurem ohutunne ilmastikust tingitud hädaolukordadeks ning elutähtsa teenuse enam kui 48 tunnine katkestusteks); Viru (metsa- või maastikutulekahju või õnnetus kemikaale käitlevas ettevõttes) ning suurlinnad/Tallinn (tulekahju, plahvatus või varing ühiskondlikus hoones).

Vahekokkuvõte (3): hädaolukordade tajumine ja kogemine

- **Kokku 41% elanikest on teinud midagi, et ennetada või leevendada võimalike hädaolukordade kahjusid**, kui need peaks juhtuma. Teistest enam on hädaolukordadeks ettevalmistunud Lääne piirkonna elanikud (49%), kus tõenäoliselt varasemad (elu)kogemused on oma mõjuga. Eelkõige on elanikud:
 - **Hinnanud, kaua saab hakkama** elektri, vee, kütte või sidevarustuseta või toidu vm esmatarbe ostu võimaluseta (kokku 24% elanikkonnast). Enamasti hinnatakse enda hakkamasaamise kestvuseks kuni nädal.
 - **Otsinud infot** hädaolukorras käitumiseks või võimalikest riskidest (23% elanikkonnast);
 - **Rääkinud peres ja/või naabritega hädaolukorrast** (19% elanikkonnast). Eelkõige on räägitud võimalikust tulekahjust, aga ka elektri- ja veekatkestustest, loodusõnnetusest jms.
 - Osalenud õppustel või harjutanud kodus hädaolukorras tegutsemist (19% elanikkonnast);
 - Soetanud **varusid hädaolukorras toimetulekuks** või kontrollinud koduste varude kehtivust (18% elanikkonnast). Eelkõige on soetatud toiduaineid (92% juhtudest).

3

Valmisolek katkestusteks ja tegutsemiseks



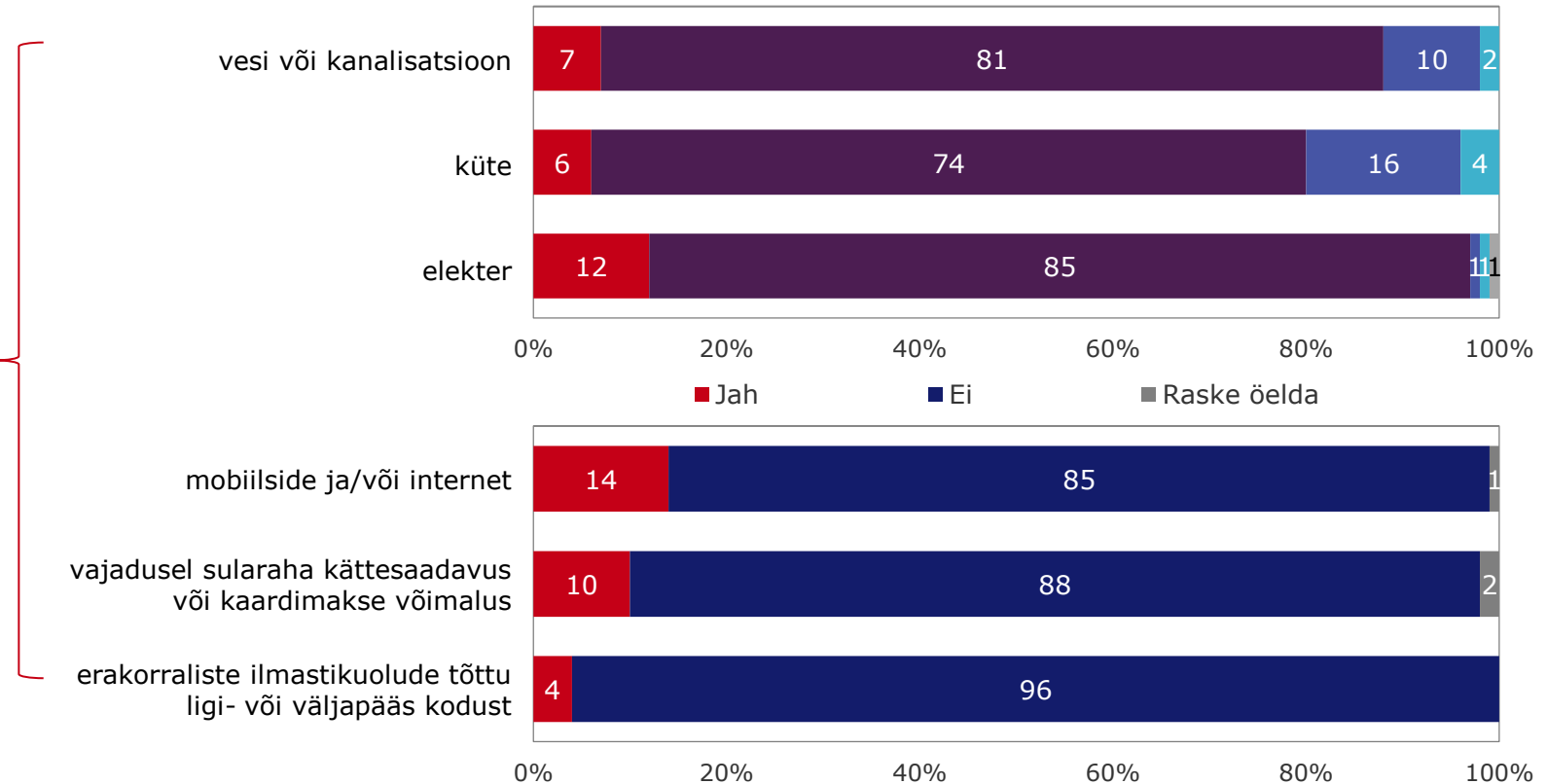
Elutähtsate teenuste katkestuste kogemus

% kõikidest leibkondadest, n=1191

Kas olete olnud viimase 3 aasta jooksul olukorras, kus Teie leibkonnal on puudunud rohkem kui 48 tundi:

Kokku on kogenud enam kui 48-tunniseid katkestusi 30% leibkondadest

- Jah
- Ei
- Ei ole, sest ei sõltu tsentraalsest varustusest
- Ei ole, sest leibkonnal on selleks varuväljapääs, vahendid



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

Leibkondade varustatus elutähtsate teenuste katkestusteks

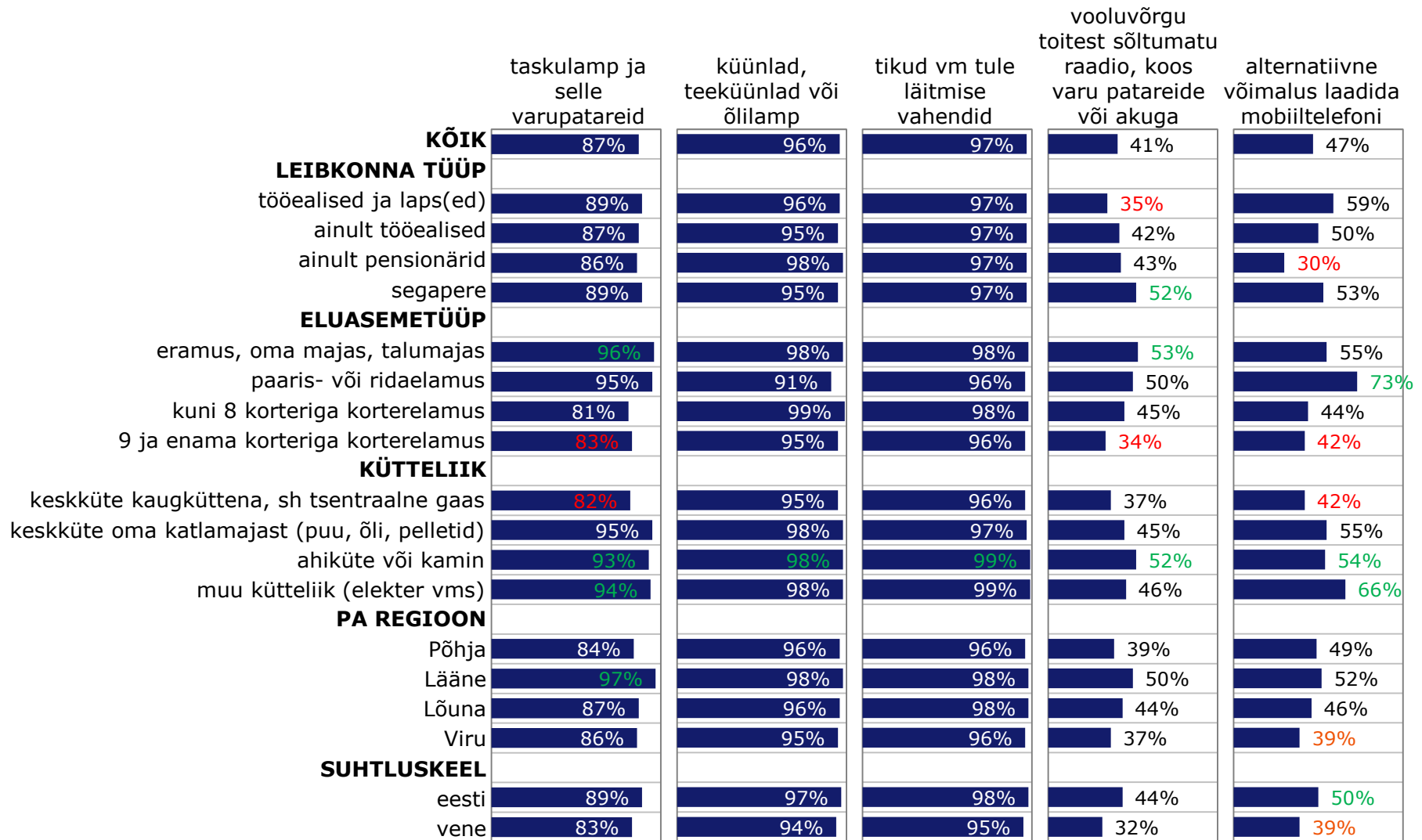
% kõikidest leibkondadest, n=1191

Juhul kui oleks nende teenuste rohkem kui 48-tunnine katkestus, siis kas Teie leibkonnal on olemas toimetulekuks ...?



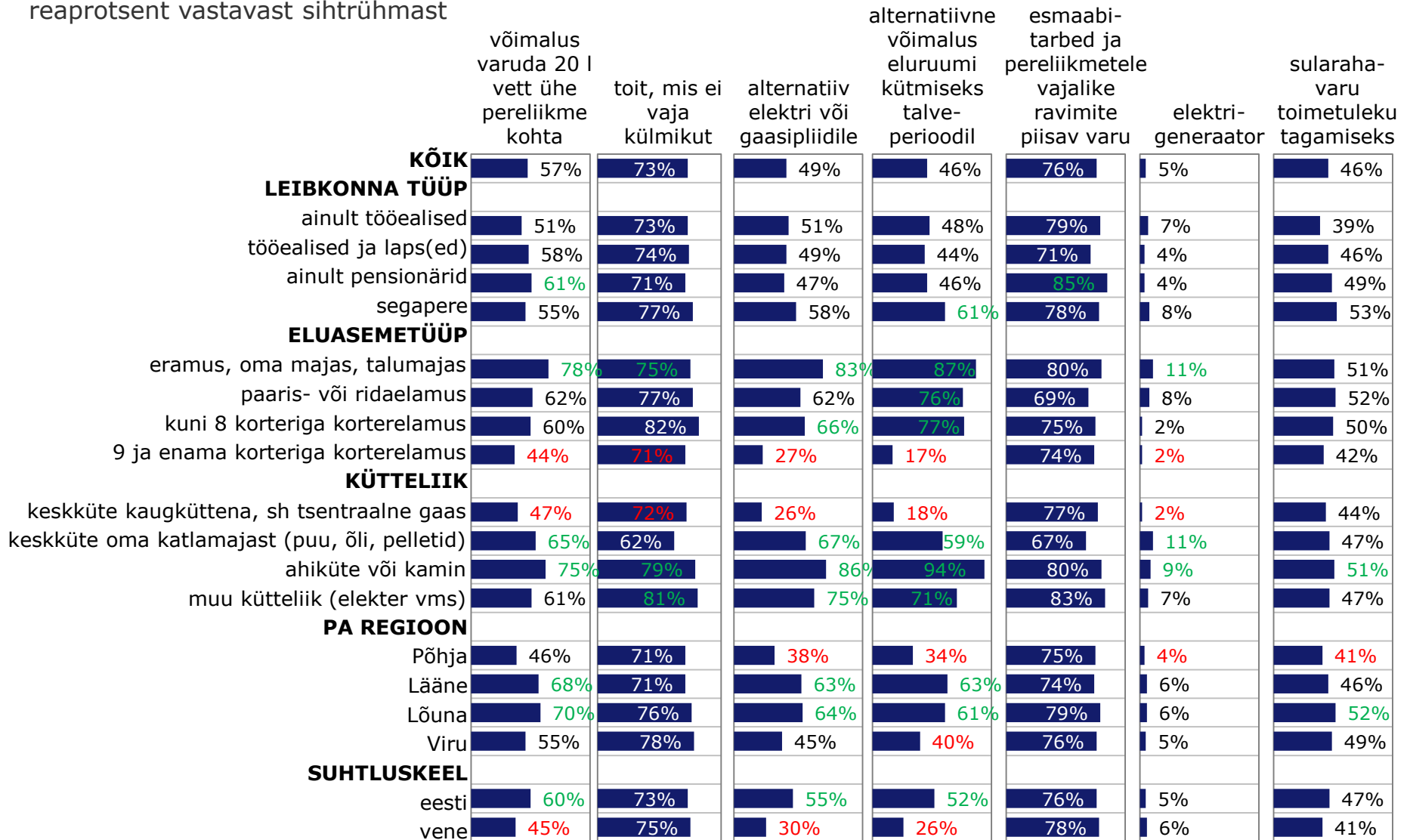
Leibkondade varustatus katkestusteks: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast



Leibkondade varustatus katekestusteks: profiil 2

reaprotsent vastavast sihtrühmast

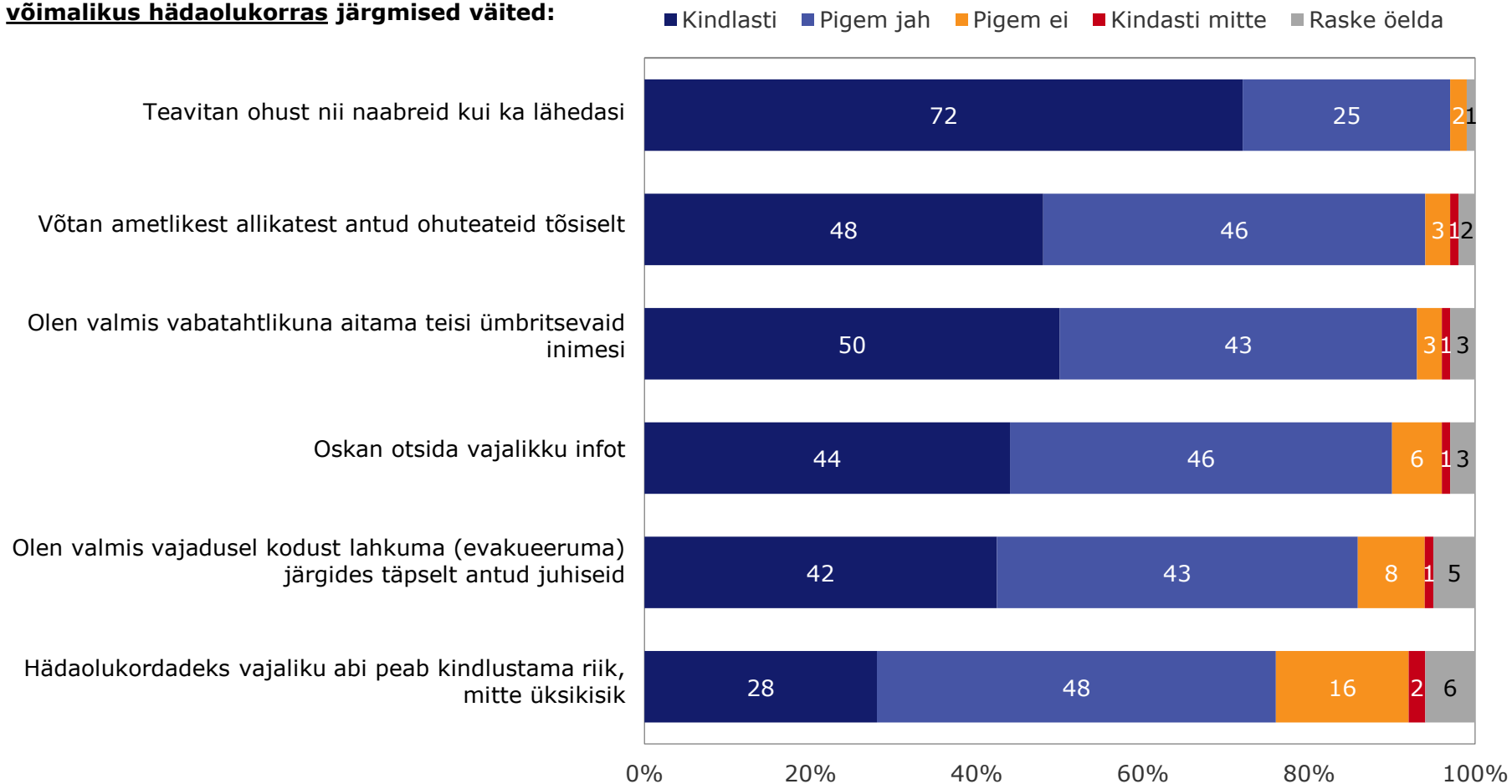


X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Tegutsemisviisid ja hoiakud võimalikus hädaolukorras



% kõikidest vastajatest, n=1191

Palun hinnake, kui võrd kehtivad Teie kohta võimalikus hädaolukorras järgmised väited:



Tegutsemisviisid ja hoiakud võimalikus hädaolukorras: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast

 Pigem ei, kindlasti ei
 Kindlasti, pigem jah

Teavitati ohust nii naabreid kui ka lähedasi













































































































Võtan ametlikest allikatest antud ohuteateid tõsiselt

Olen valmis vabatahtlikuna aitama teisi ümbritsevaid inimesi

Oskan otsida vajalikku infot

Olen valmis vajadusel kodust lahkuma järgides täpselt antud juhiseid

Hädaolukordadeks vajaliku abi peab kindlustama riik, mitte üksikisik

	Teavitati ohust nii naabreid kui ka lähedasi	Võtan ametlikest allikatest antud ohuteateid tõsiselt	Olen valmis vabatahtlikuna aitama teisi ümbritsevaid inimesi	Oskan otsida vajalikku infot	Olen valmis vajadusel kodust lahkuma järgides täpselt antud juhiseid	Hädaolukordadeks vajaliku abi peab kindlustama riik, mitte üksikisik
KÕIK	2  97	4  94	4  93	7  90	9  86	18  76
SUGU						
Mees	3  96	5  92	4  93	6  92	12  82	20  74
Naine	1  98	3  96	4  92	7  89	7  89	16  78
VANUS						
18-26	4  95	4  93	3  90	4  95	6  88	20  68
27-39	4  95	3  95	4  93	6  92	7  88	24  70
40-49	1  98	6  92	2  96	4  92	11  83	17  75
50-64	1  98	4  95	2  95	6  88	11  83	14  81
65-74	0  100	3  93	12  86	15  82	11  87	12  87
SUHTLUSKEEL						
eesti	2  97	3  95	4  93	6  92	10  86	20  74
vene	1  98	6  91	4  92	9  85	8  86	12  81
PA REGIOON						
Põhja	4  95	4  94	5  91	7  90	10  87	16  79
Lääne	1  97	3  95	3  94	6  92	7  86	23  67
Lõuna	1  99	3  95	3  94	8  89	10  84	19  75
Viru	0  100	5  92	5  93	5  90	9  85	15  81
ASULATÜÜP						
Tallinn	2  96	5  94	6  90	8  89	10  88	16  78
suur linn	1  99	4  94	5  92	6  89	6  89	17  77
muu linn	1  98	2  96	2  93	7  91	8  84	16  76
maa-asula	3  96	4  93	3  95	5  92	11  83	20  74



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Vahekokkuvõte: valmisolek katkestusteks ja tegutsemiseks

- Viimase 3 aasta jooksul on kokku **30% leibkondadest puudunud rohkem kui 48 tundi mõni elutähtis teenus**. Sagedamini on kogetud mobiiliside või interneti-, elektri-, sularaha või kaardimaksevõimaluse katkestust.
- **Pea kõikidel leibkondadel (99%) on olemas midagi, mis elutähtsate teenuste rohkem kui 48-tunnise katkestuse puhul võib olla oluline toimetulekuks** – enamusel leibkondadel on olemas kas küünlad, tikud, taskulamp vms, kolmveerandil on olemas esmaabitarbed ja külmikut mittevajavaid toiduaineid, pooltel peredel alternatiivne võimalus toiduvalmistamiseks või kütteks jne. Katkestuste kogemustega leibkonnad ei ole siiski hädaolukordadeks rohkem valmis kui vastava kogemusega leibkonnad. Samuti võib eeldada, et kokkuvõttes ei ole tegemist mitte niivõrd teadliku ettevalmistustega hädaolukordadeks, vaid pigem tavapärase varudega, mis pikema reaalse hädaolukorra puhul ei ole siiski piisav ettevalmistus.
 - Ettearvatult on **paremini hädaolukordadeks valmis oma majas elavad leibkonnad** – keskmisest sagedamini on neil olemas vooluvõrgu toitest sõltumatu raadio, võimalus varuda suures koguses vett, külmikust sõltumatud toiduvarud, alternatiivsed toiduvalmistamise ja küttevõimalused, elektrigeneraator.
 - Varustus hädaolukordadeks on **teistest halvem suurte kortermajade elanikel** – lisaks ettearvatult alternatiivsete toidutegemise, kütmisvõimaluste, veevarumisvõimaluste puudumisele on nende seas ka vähem leibkondi, kes on ise soetanud erinevaid varusid (tikud, taskulamp, vooluvõrgu toitest sõltumatu raadio, külmikut mittevajav toit). Suurte kortermajade suurem kontsentratsioon suurlinnades teeb ka haavatavamaks Põhja (Tallinn) ja Ida regiooni (Narva, Kohtla-Järve, Jõhvi).
- Võimalikus hädaolukorras teavitatakse eelkõige ohust naabreid ja lähedasi. **Valdav osa elanikke arvab tundvat ennast sellises olukorras üsna kindlalt ja on valmis tegutsema** – ametlikest allikatest antud ohuteateid võetakse tõsiselt, ollakse valmis aitama vabatahtlikuna teisi ümbritsevaid inimesi, usutakse et osatakse otsida vajalikku infot, ollakse vajadusel valmis evakueeruma vastavalt juhistele.
 - Eestikeelsete elanike seas on enam neid, kes usuvad ametlike ohuteateid, oskavad ostida vajalikku infot ning ei eelda, et hädaolukorras vajaliku abi peaks kindlustama kindlasti riik. Venekeelsete elanike seas on olukord vastupidine – pisut enam on neid, kes ohuteateid tõsiselt ei võta, tunnistatakse et infot ise otsida ei osata ning oodatakse abi riigilt.
 - Ka vanemaealised (vanuses 65-74.a.) on vähem valmis aitama ümbritsevaid inimesi (olles ise pigem abivajajad), oskavad vähem ise otsida infot ning usuvad, et hädaolukordades peab vajaliku abi kindlustama riik.

4

Teadmised ja oskused kriisisituatsioonis

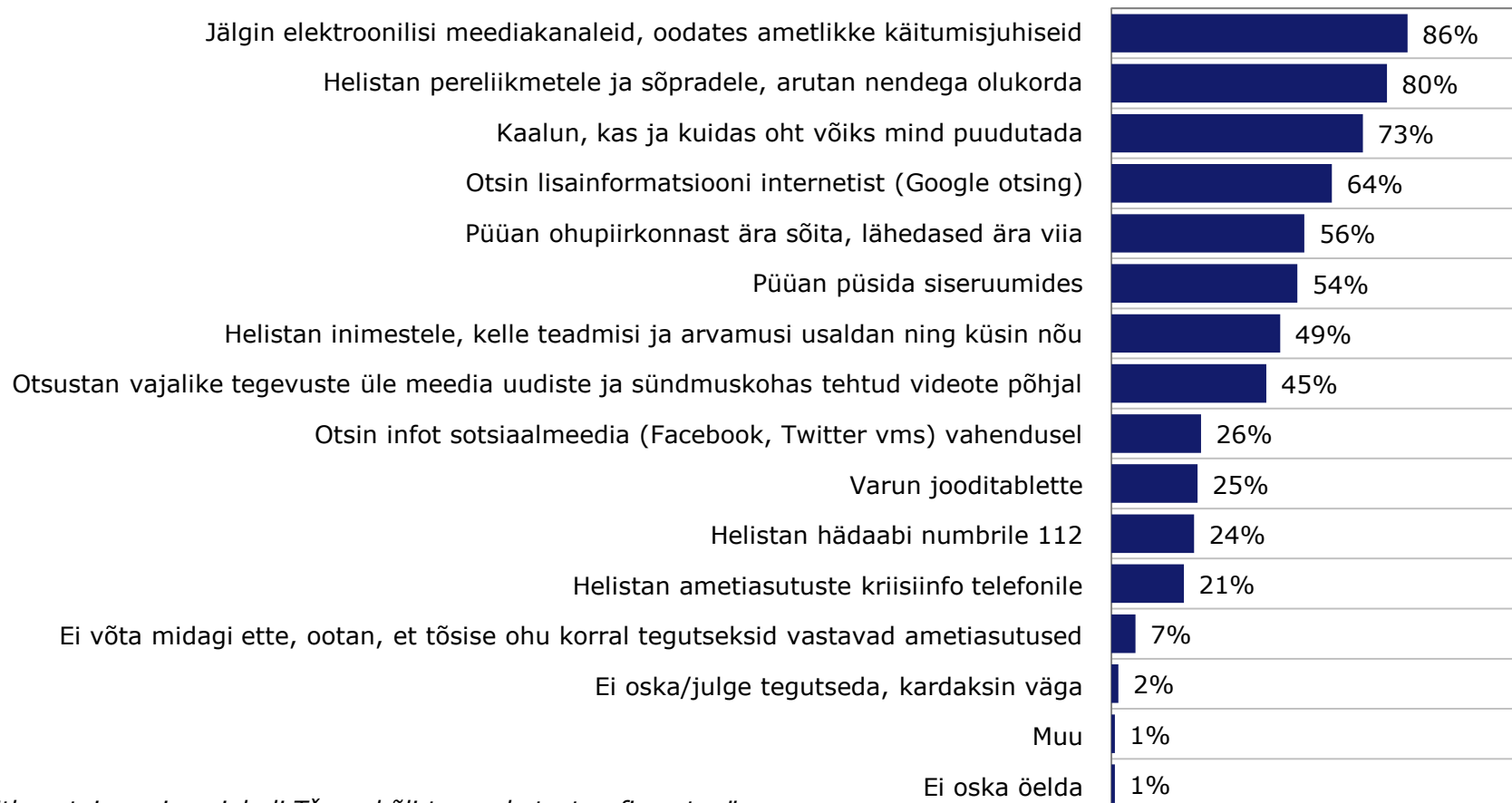


Võimalikud käitumisviisid kriisiolukorras

% kõikidest vastajatest, n=1191

Kujutlege, palun, järgmist olukorda: kuulete raadiost, et Eesti lähedal on tuumaelektrijaamas olnud avarii ning tuuled võivad tuua Eestisse radioaktiivsete ainete pilve.

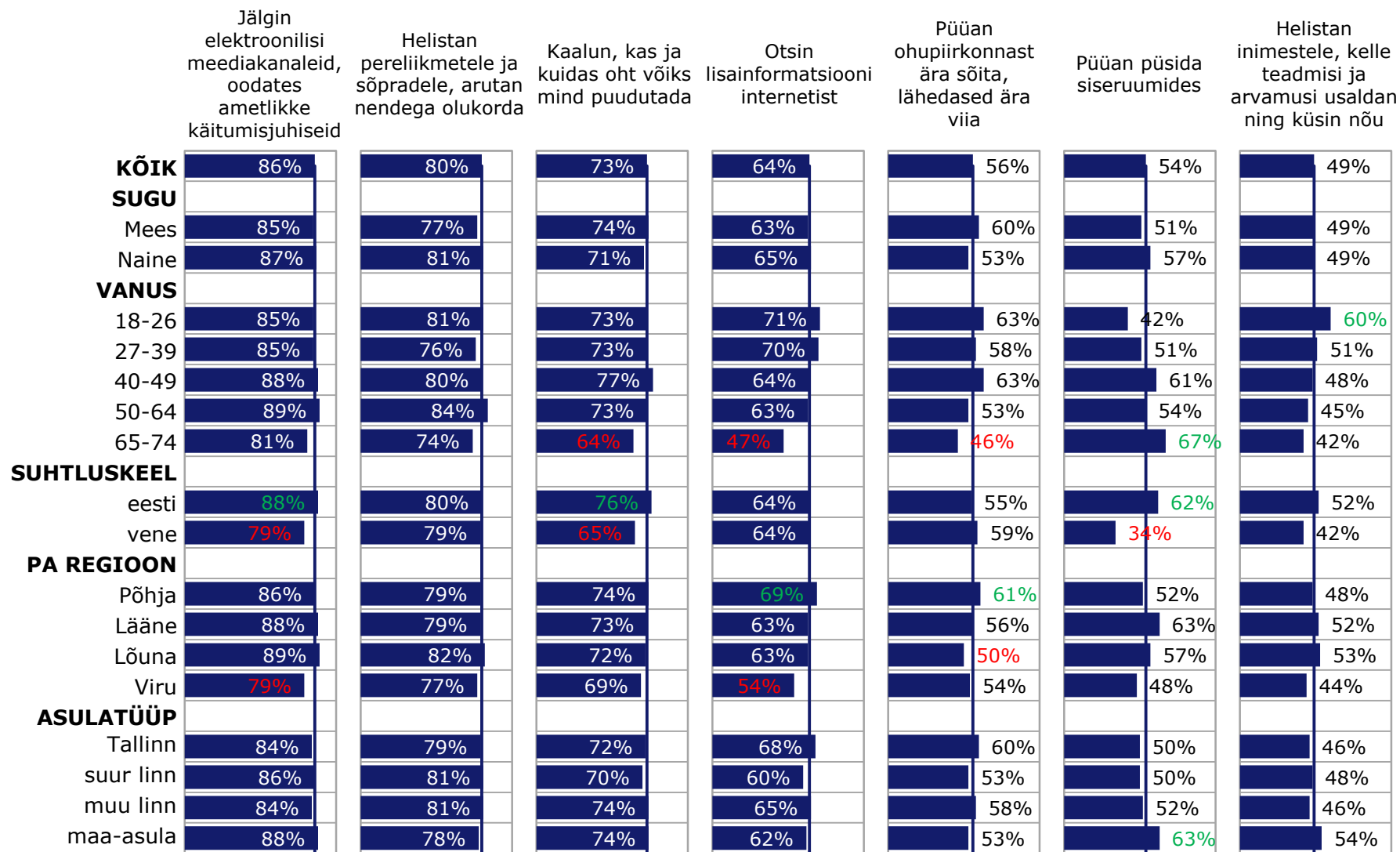
Mida Te teeksite?*



* Küsitluse toimumise ajal oli Tšernobõli tuumakatastroofi aastapäev, mis läbi vastavat teematikat käsitleti samaaegselt aktiivselt ka meedias.

Võimalikud käitumisviisid kriisiolukorras: profiil

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

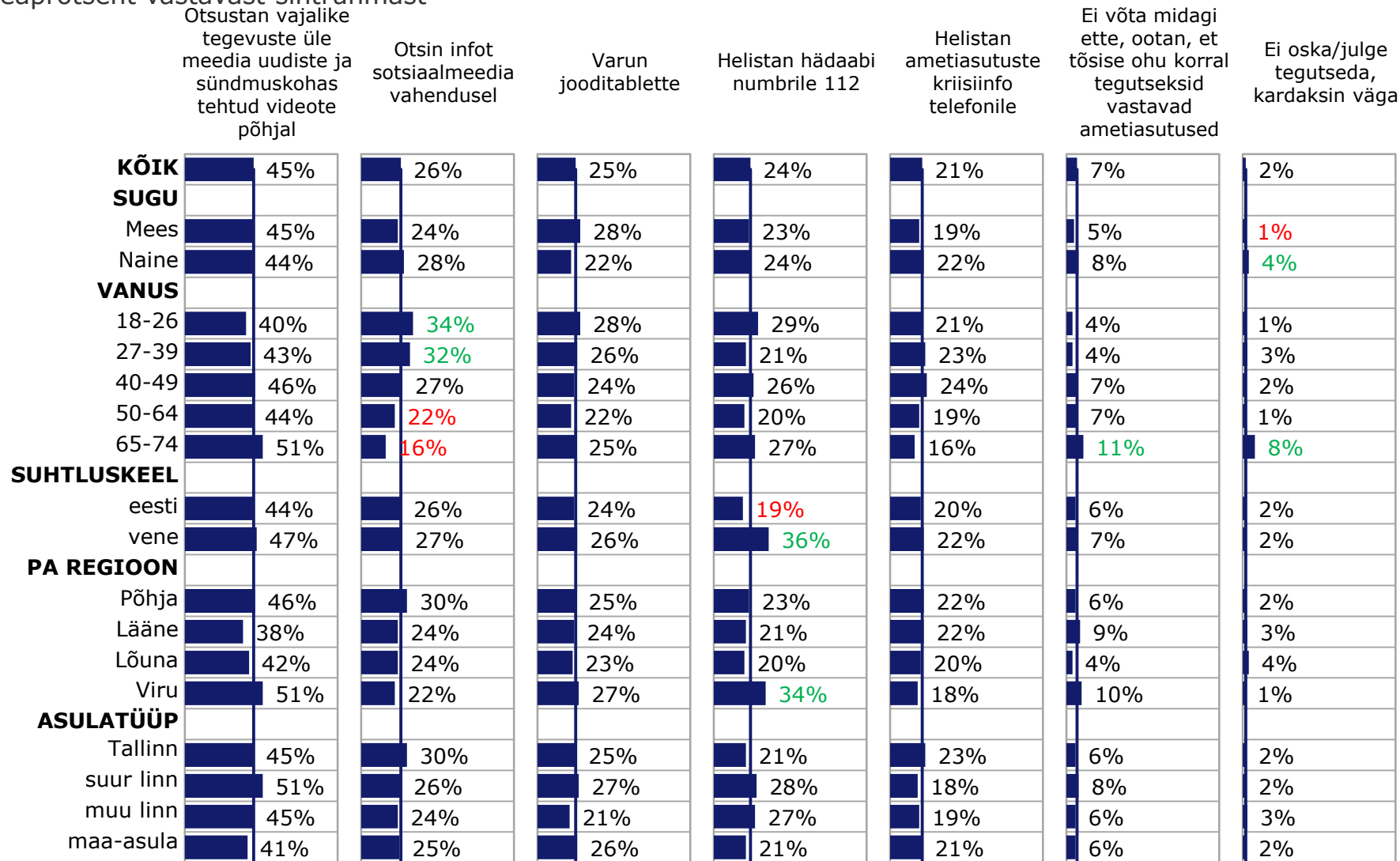
© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Võimalikud käitumisviisid kriisiolukorras: profiil 2

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

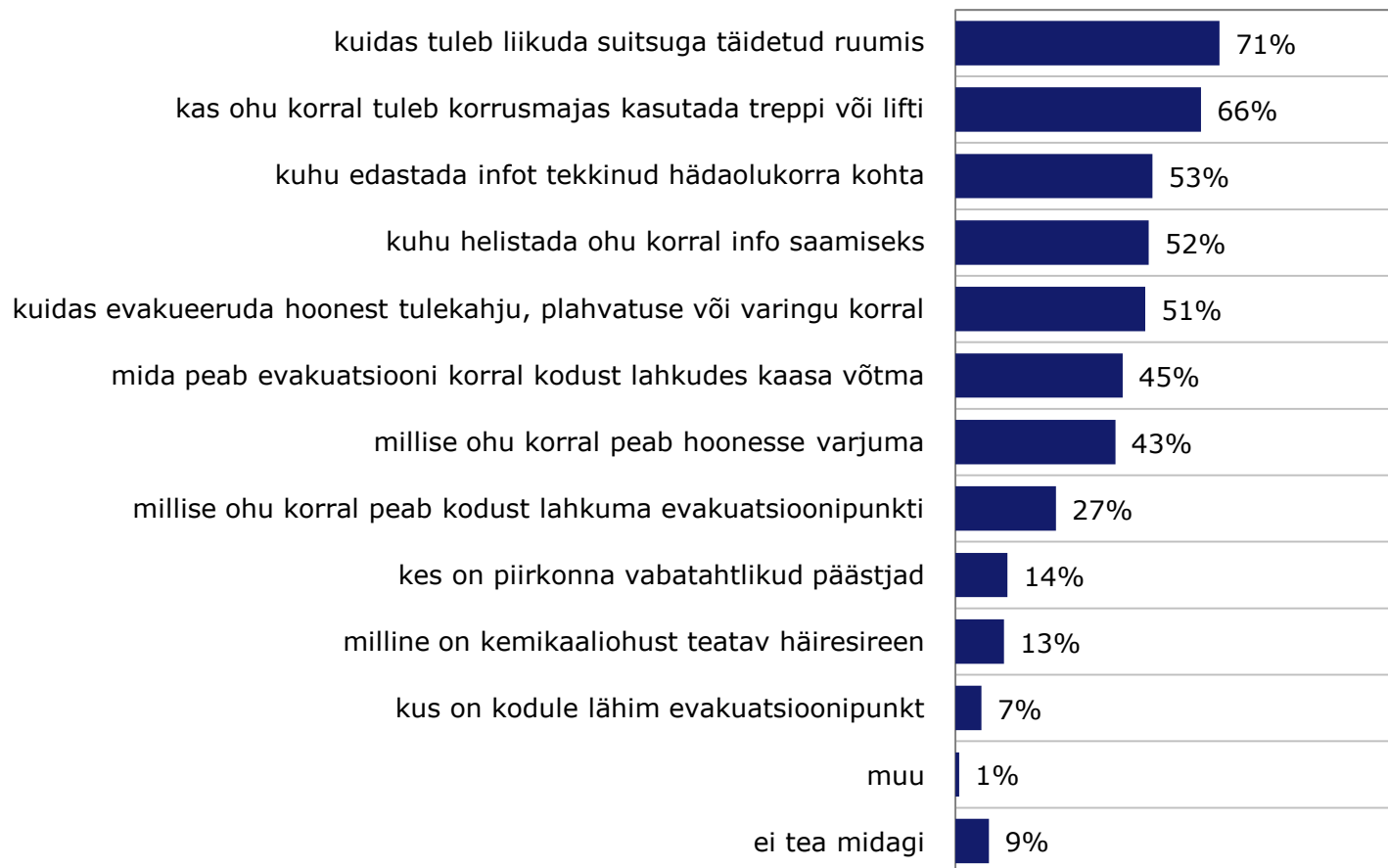
X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Teadmised hädaolukorra eel või ajal käitumise osas

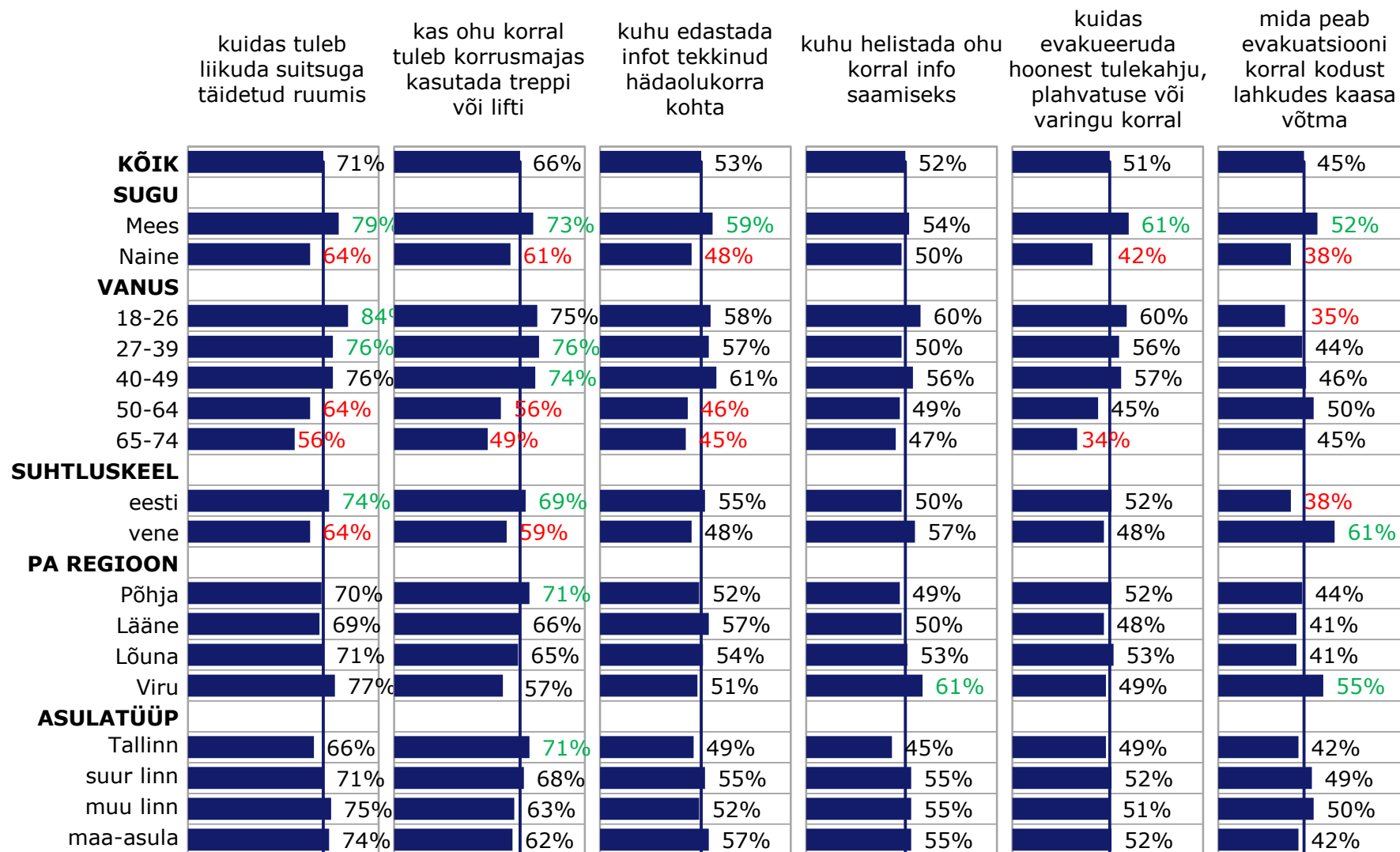
% kõikidest vastajatest, n=1191

Järgnevalt soovime teada, mida teate hädaolukorra eel või selle ajal käitumisest. Kas teate ...?



Teadmised hädaolukorra eel või ajal käitumise osas: profiil 1

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

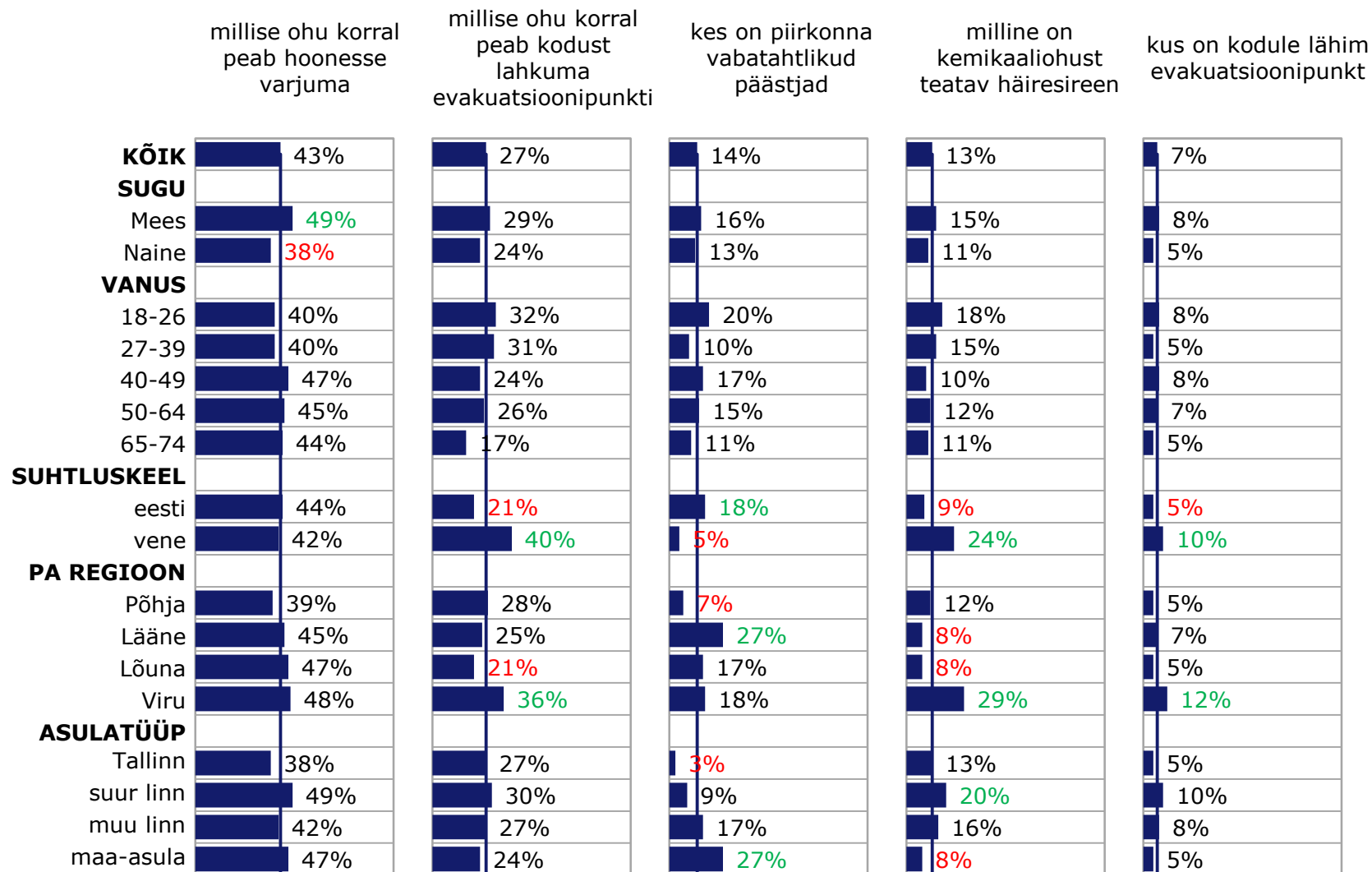
Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Teadmised hädaolukorra eel või ajal käitumise osas: profiil 2

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase teadlikkuse uuring 2016

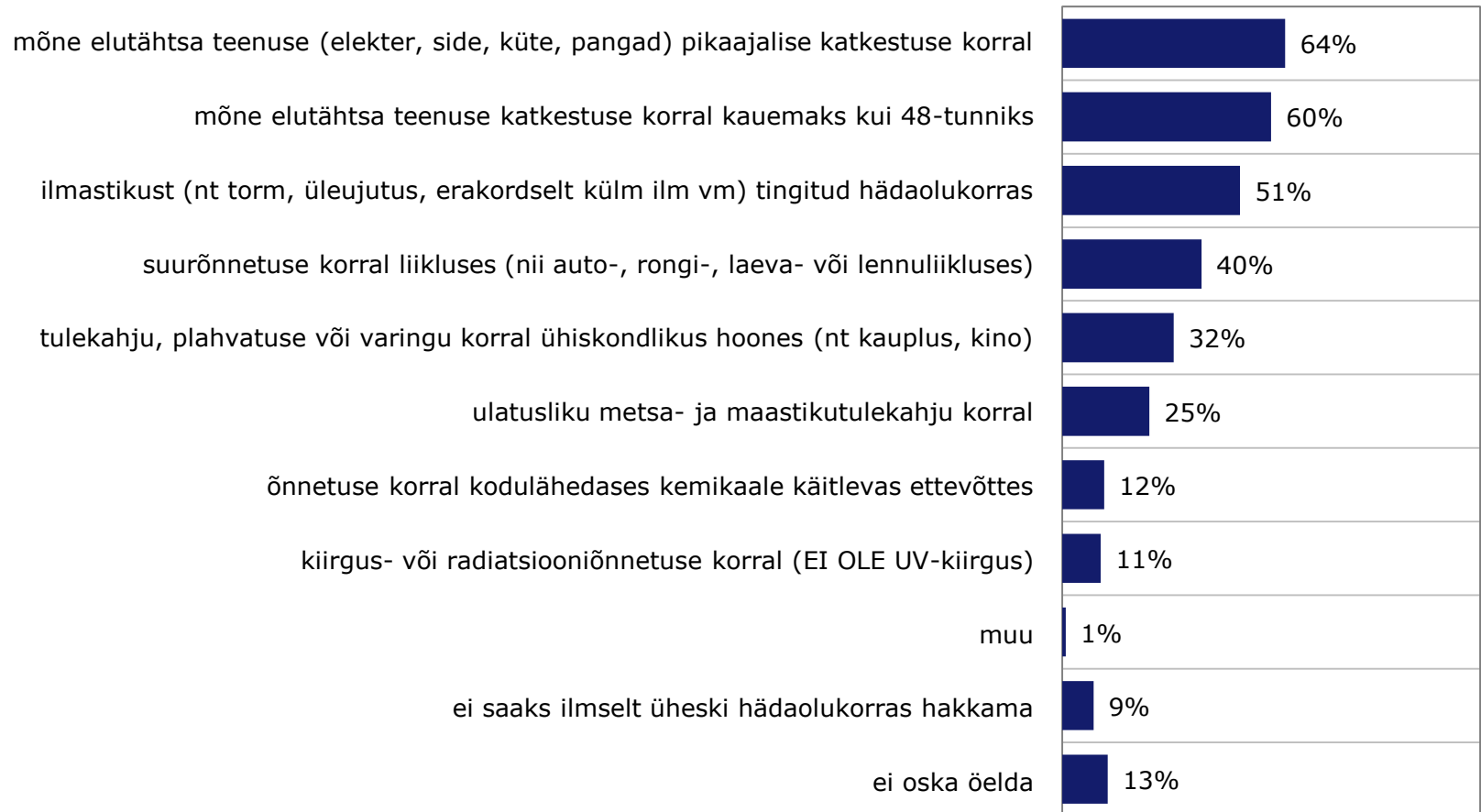
© TNS

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus
 X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Hinnangud enda oskustele hädaolukorras toimetulekuks

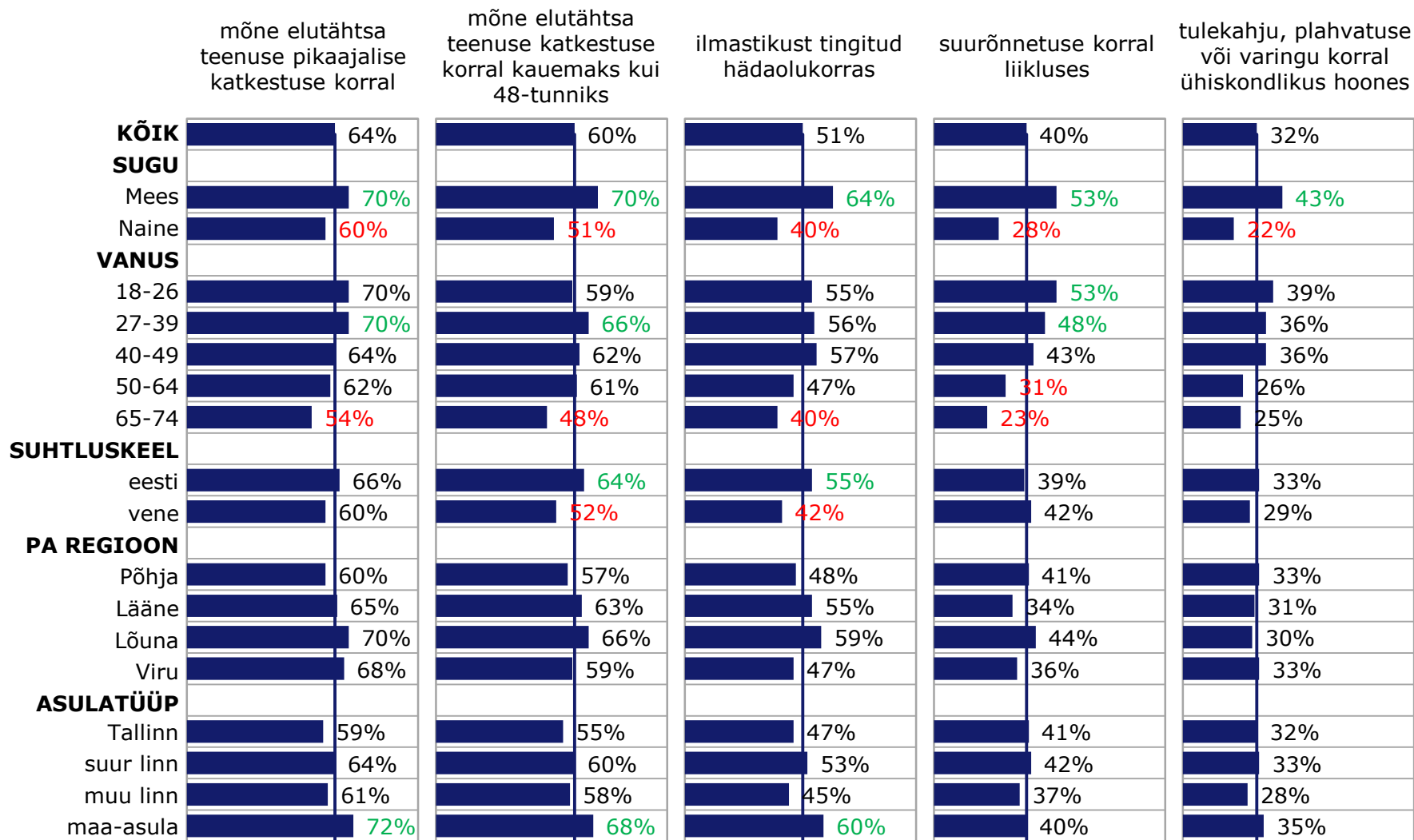
% kõikidest vastajatest, n=1191

Kas olete kindel, et Teil on oskused toimetulekuks ...?



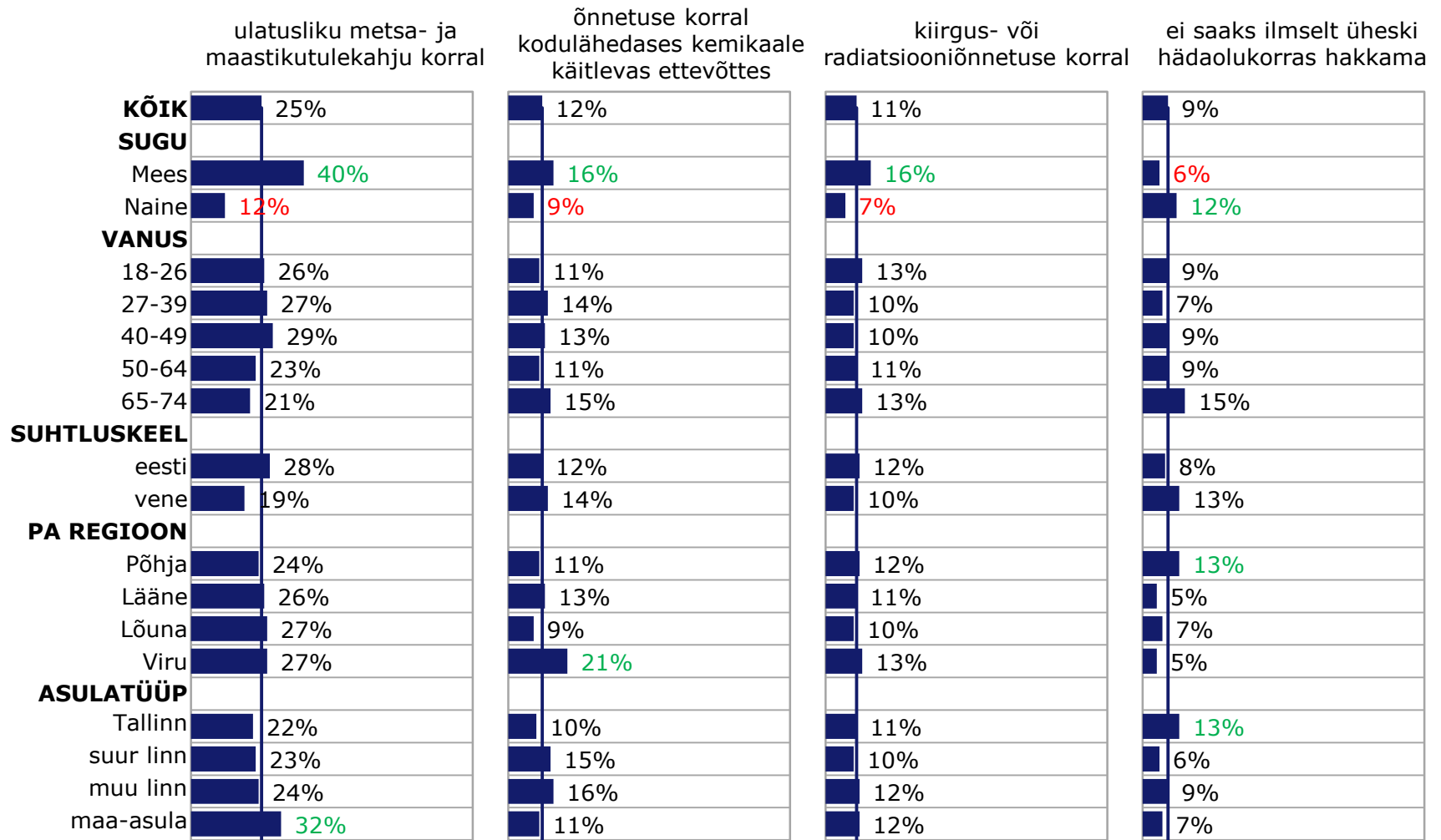
Hinnangud enda oskustele hädaolukorras toimetulekuks: profiil 1

reaprotsent vastavast sihtrühmast



Hinnangud enda oskustele hädaolukorras toimetulekuks: profiil 2

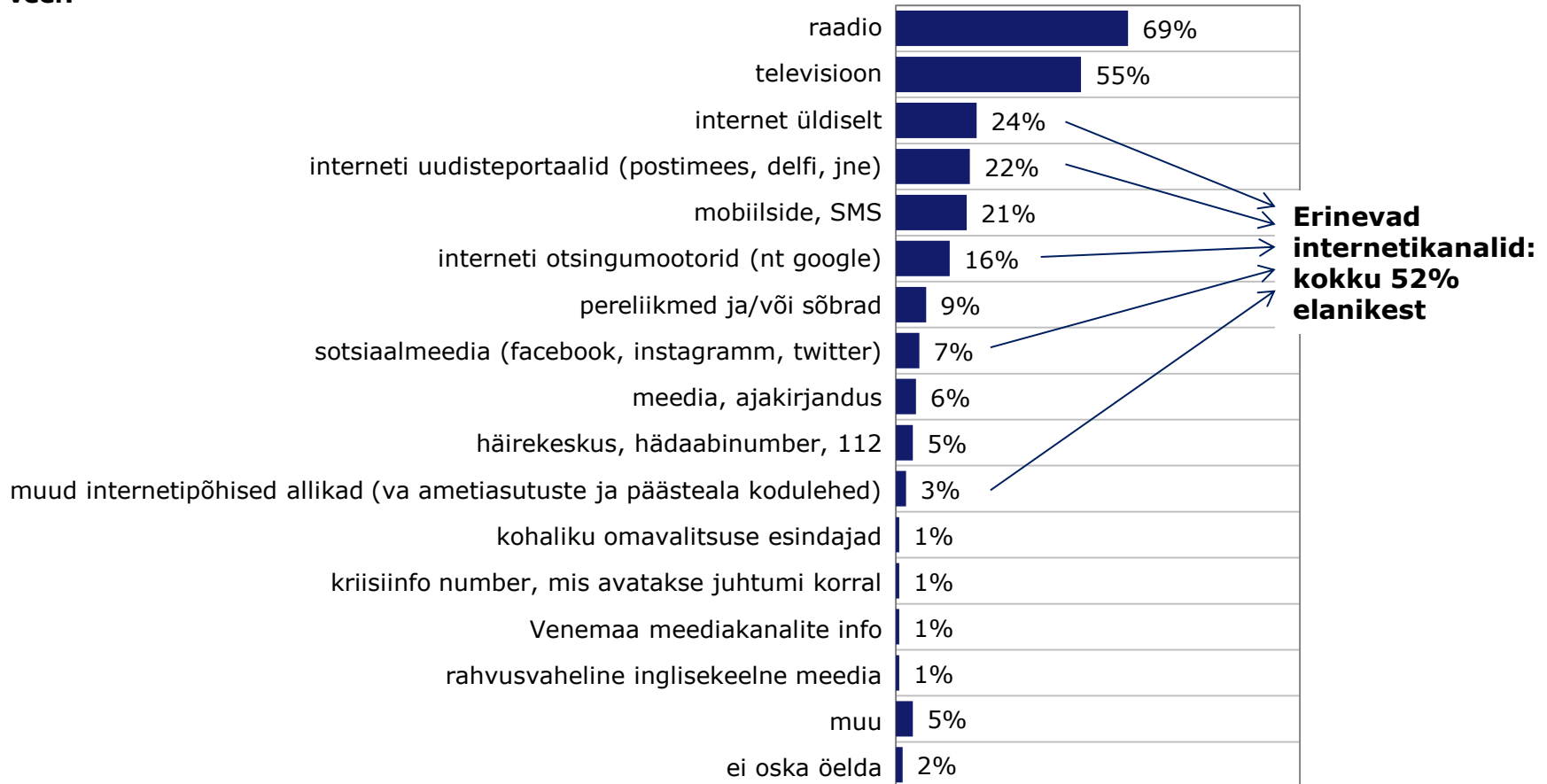
reaprotsent vastavast sihtrühmast



Olulised infokanalid hädaolukorras

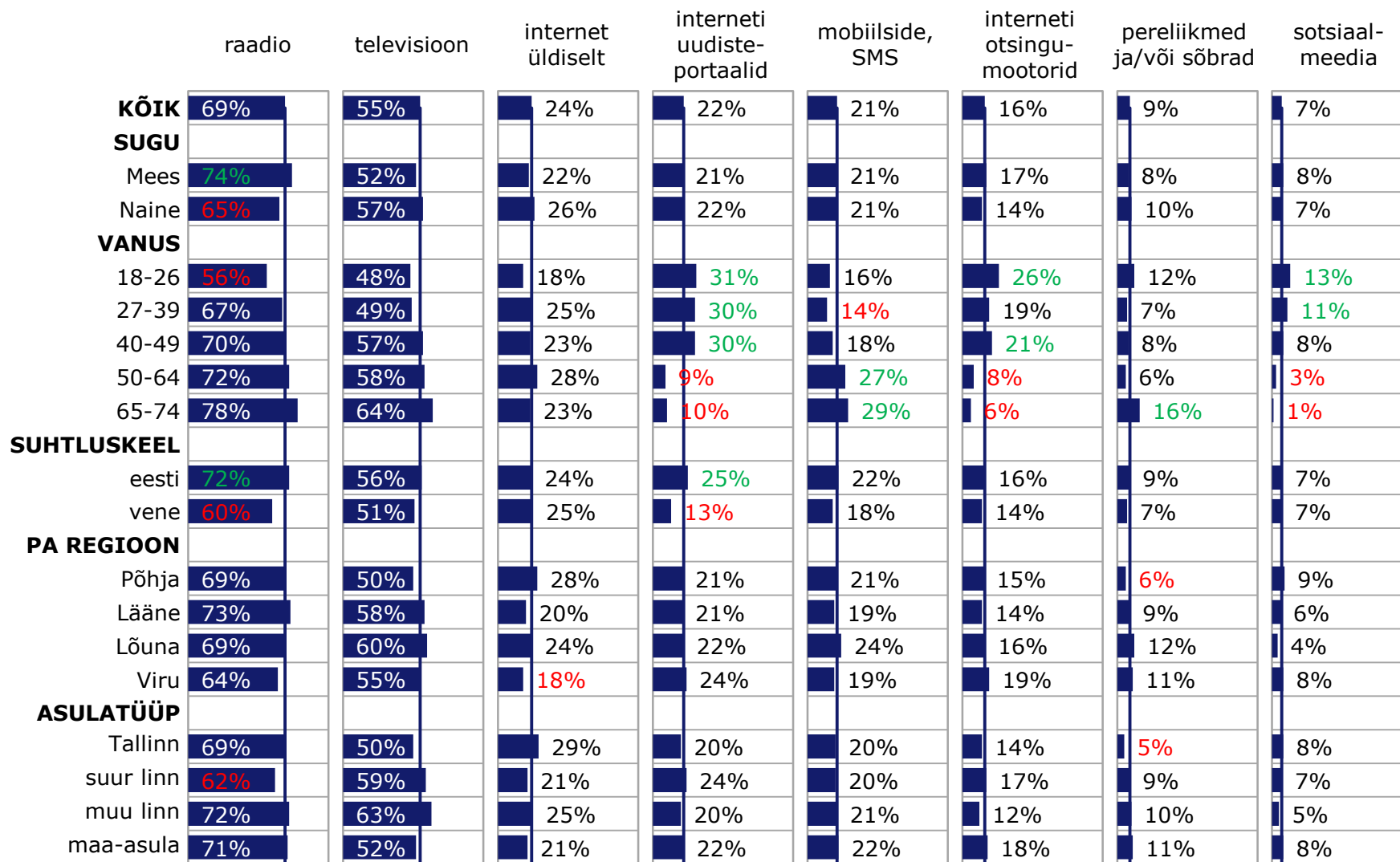
% kõikidest vastajatest, n=1191

**Millised infokanalid oleks Teile hädaolukorras kõige olulisemad?
Midagi veel?**



Olulised infokanalid hädaolukorras

reaprotsent vastavast sihtrühmast



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

© TNS

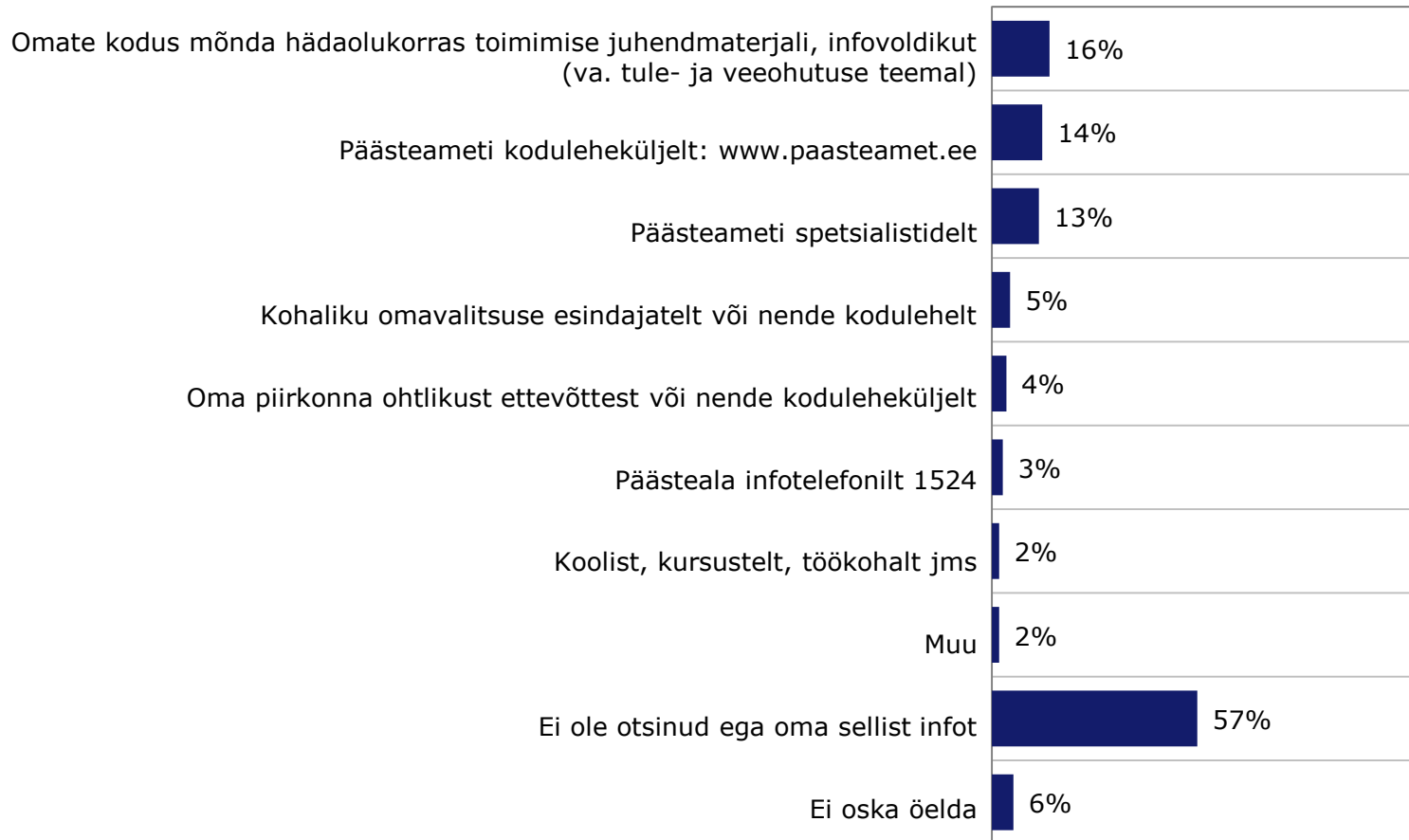
X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus

X% - valimi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus

Käitumisjuhiste allikad

% kõikidest vastajatest, n=1191

Kas olete juba otsinud või omate käitumisjuhiseid hädaolukordades käitumise kohta...?



Käitumisjuhiste allikad: profiil

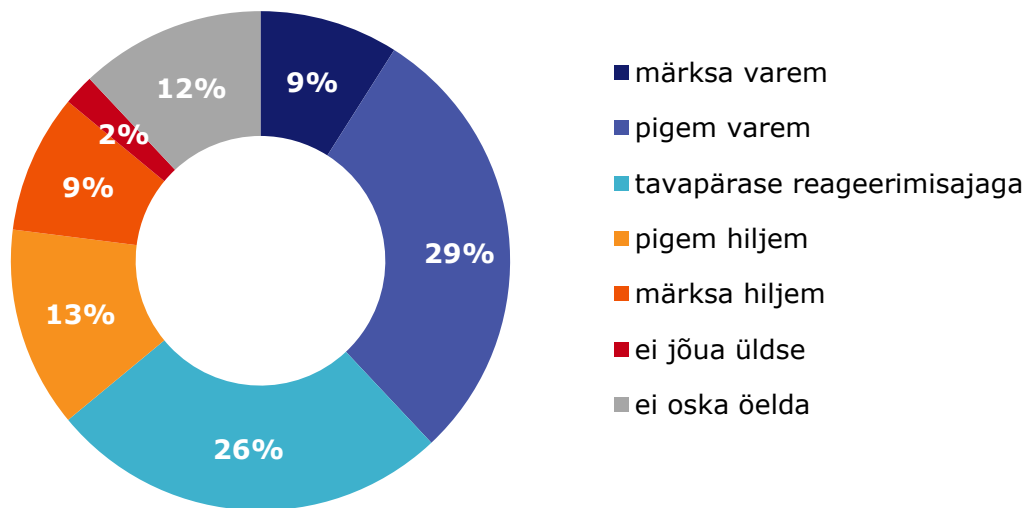
reaprotsent vastavast sihtrühmast

	Omab kodus mõnda hädaolukorras toimimise juhendmaterjali	Päästeameti koduleht	Päästeameti spetsialistid	Kohaliku omavalitsuse esindajad või nende koduleht	Oma piirkonna ohtlik ettevõtte või nende koduleht	Päästeala infotelefon 1524	Kool, kursus, töökoht jms
KÕIK	16%	14%	13%	5%	4%	3%	2%
SUGU							
Mees	17%	13%	13%	5%	4%	3%	3%
Naine	14%	15%	12%	6%	3%	4%	2%
VANUS							
18-26	15%	12%	10%	6%	2%	2%	3%
27-39	15%	16%	12%	5%	4%	3%	2%
40-49	20%	14%	16%	6%	5%	3%	5%
50-64	15%	15%	14%	5%	3%	3%	1%
65-74	13%	8%	8%	7%	4%	4%	0%
SUHTLUSKEEL							
eesti	16%	13%	10%	6%	3%	2%	3%
vene	15%	15%	18%	5%	5%	5%	2%
PA REGIOON							
Põhja	14%	13%	10%	4%	3%	3%	2%
Lääne	18%	16%	14%	6%	3%	3%	1%
Lõuna	16%	14%	12%	6%	1%	2%	4%
Viru	19%	15%	20%	7%	8%	6%	2%
ASULATÜÜP							
Tallinn	12%	15%	10%	3%	3%	3%	3%
suur linn	18%	16%	18%	6%	6%	6%	4%
muu linn	17%	11%	15%	7%	6%	1%	2%
maa-asula	17%	13%	11%	7%	2%	3%	2%

Hinnangud Päästeteenistuse reageerimiskiirusele

% kõikidest vastajatest, n=1191

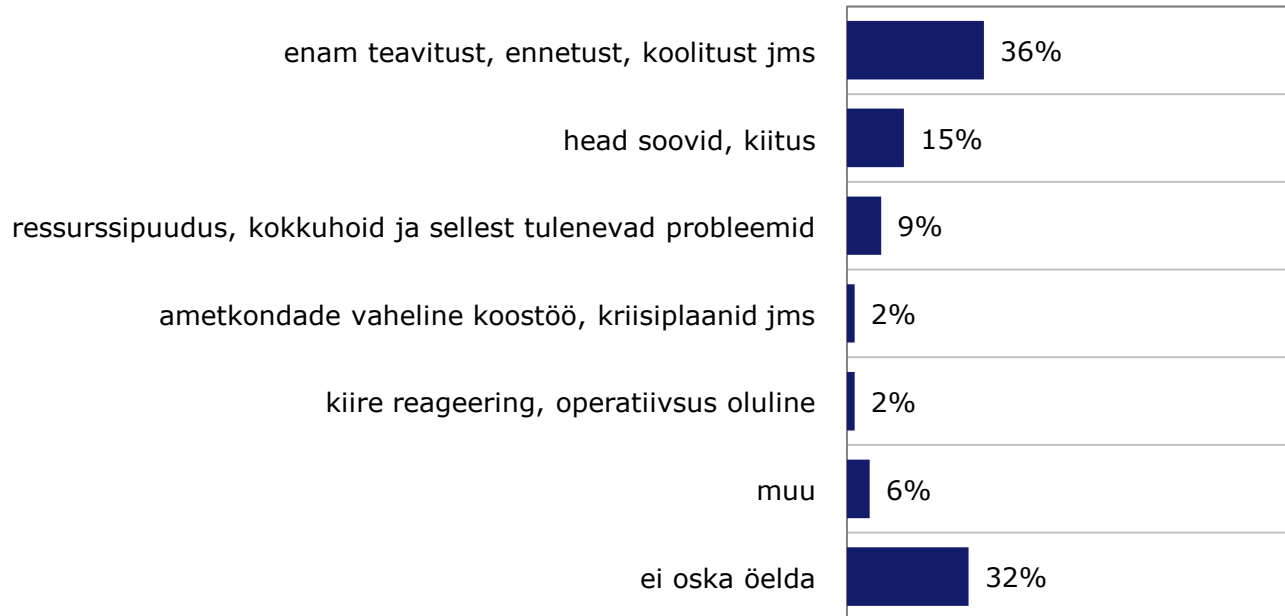
**Kas Teie arvates suurõnnetuse olukorras tuleb
PÄÄSTETEENISTUS tavapärasest?**



Elanike mõtted seoses hädaolukordade teemaga

% kõikidest vastajatest, n=1191

Lõpetuseks, mida ütleksite hädaolukordade teemaga seoses vastavatele ametkondadele?



Mõtted seoses hädaolukordade teemaga jagunesid neljaks

Lõpetuseks, mida ütleksite hädaolukordade teemaga seoses vastavatele ametkondadele?

Rohkem infot, koolitusi (36%)

- *Anda elanikele rohkem informatsiooni erakorraliste juhtumite kohta ja kuidas käituda ja milleks ette valmistada.*
- *Elanikke tuleks ilma paanikat tekitamata rohkem informeerida.*
- *Hädaolukordade kohta on väga vähe informatsiooni.*
- *Info tavakodanikul paistab olevat puudulik.*
- *Oluline on tõsta tavakodanike endi teadlikkust, kuidas hädaolukordades käituda/mitte käituda.*
- *Paistab, et vajame harimist sel teemal.*

Head soovid ja kiitus (15%)

- *Sooviksin jõudu ja jaksu neil!*
- *Hoolitsege oma kodanike eest!*
- *Jõudu neile nende raskes töös ja kannatlikkust kriisiolukorras olevate inimestega toimetamisel.*
- *Kursused on olemas ja info saadaval. Päästeameti töö on lihtsalt suurepärane.*
- *Ma ütleksin, et tubli töö. Meediat jälgides tundub, et sellekohane areng Eestis on olnud märkimisväärne. Keep it up!*
- *Nad on väga tublid ja hakkajad inimesed, keda peaks rohkem austama ja kiitma.*

Ressurssipuudus, kokkuvõid (9%)

- *Et päästeametnikke rohkem oleks, vähem koondada.*
- *Mida siin öelda, kui töötajaid koondatakse ja võetakse juurde ülemusi.*
- *Palun jätke päästeameti ja politsei rahaliste vahendite kärpimine, see on lühinägelik ning maksab pikas perspektiivis kätte. Sellised tegevused ei ole jätkusuutlikud ning ei tekita inimestes turvatunnet.*
- *Päästjaid peaks rohkem olema, praegu tullaakse toime ainult tavaolukordadega, kriisis toimetulekuks ei ole riigil võimekust.*

Ametkondade koostöö (2%)

- *Ametkondade vahel peab olema hea koostöö ja infovahetus ning kindel läbiharjutatud tegutsemisstrateegia erinevate juhtumite puhul käitumiseks.*
- *Ma loodan, et kõik vastavad ametkonnad teavad, mida tuleb teha.*
- *Ametkondadel peaksid eelnevalt olema olema selged ja konkreetset juhised nii enda kiire reageerimise jaoks kui ka elanikele teavitamiseks nende jaoks hädavajalike tegevuste kohta.*
- *Ma loodan, et kõik vastavad ametkonnad teavad, mida tuleb teha.*

Vahekokkuvõte (1): teadmised ja oskused kriisisituatsioonis

- **Võimalikus kriisiolukorras** (näitena on toodud tuumaelektrijaama avariist tuleneva radioaktiivsete ainete pilve kandumise Eesti kohale) **jälgib enamus Eesti elanikke meediakanaleid ja ootab ametlikke käitumisjuhiseid (86%) ning arutab olukorda pereliikmete ja sõpradega (80%)**. Kaks kolmandikku otsiks ise lisainfot internetist, enam kui pooled püüaksid kas ohupiirkonnast ära sõita või vastupidi, püsida siseruumides. Vaid kümnendik elanikest tunnistab, et nad ise ei võtaks midagi ette ning ootaksid ainult vastavate ametiasutuste tegutsemist. Erinevused ilmnevad eelkõige suhtluskeelega ja vanuse põhjal:
 - Venekeelsete elanike seas oleks vähem erinevate meediakanaleid jälgijaid, samuti oleks nende seas vähem internetist infootsijaid, samas on venekeelsed elanikud ja Virumaa elanikud oluliselt rohkem valmis helistama hädaabi numbrile 112;
 - Ise infot internetist või sotsiaalmeediast otsiksid eelkõige nooremad inimesed, vanemaealised sagedamini ei võtaks ise midagi ette ning ootaksid abi teistelt.
- **Üldjoontes elanikud usuvad, et nad teavad kuidas hädaolukordade eel või ajal käituda** – vaid kümnendik elanikest tunnistab, et nad ei oskaks üheski hädaolukorras käituda. Eelkõige teatakse, kuidas liikuda suitsuga täidetud ruumis, kas kasutada treppi või lifti, kuhu edastada ise infot või kust saada infot hädaolukorra kohta ning kuidas evakueeruda hoonest. Vähesed aga teavad, kus on kodule lähim evakuaatsioonipunkt, milline on kemikaaliohust teatav häiresireen või kes on piirkonna vabatahtlikud päästjad.
 - **Mehed** hindavad oma teadmisi hädaolukordade eel või ajal käitumises oluliselt paremaks kui naised;
 - **Vanemaealiste (50+ aastat)** seas on enam neid, kes hindavad oma teadmisi pea kõigi aspektides keskmisest nõrgemalt;
 - **Venekeelsed elanikud, eelkõige Virumaal** on aga teistest paremini teadlikud kõigest evakueerumisega seonduvast (mida kaasa võtta, millise ohu korral peaks kodust lahkuma, kus on lähim evakuaatsioonipunkt) ning tunnevad ära kemikaaliohust teatava häiresireeni.

Vahekokkuvõte (2): teadmised ja oskused kriisisituatsioonis

- **80% elanikest on kindlad, et neil on ka oskused mõnes hädaolukorras toimetulekuks.** Eelkõige usutakse oma toimetulekut mõne elutähtsa teenuse (elekter, side vms) katkestuse korral, seejärel ilmastikust (torm vms) tingitud hädaolukordades või suurõnnetuse korral liikluses. Toimetulekuoskused puuduvad eelkõige kiirgus- või radatsiooniõnnetuse korral või õnnetuse korral kemikaale käitlevas ettevõttes, aga ka ulatusliku metsa- ja maastikutulekahju korral.
 - Mehed ja nooremad elanikud usuvad oma toimetulekuoskustesse oluliselt enam kui naised ja vanemad elanikud ning seda kõikides loetletud olukordades;
 - Eestikeelsed elanikud usuvad enam ja venekeelsed vähem oma oskustesse elutähtsa teenuse katkestuse ja ilmastikuoludest tulenevate hädaolukordades toimetulekusse.
- Eelkõige oodatakse hädaolukorras **infot raadiost ja televisioonist, pea sama olulised on aga ka erinevad internetikanalid.** Oluliseks infoedastuskanaliks hädaolukorras on viiendikule elanikest ka mobiilside, eelkõige SMS teavitussõnum (tõenäoliselt paljud inimesed veel mäletavad Pronksiöö aegset SMS teavitust riigi poolt). Vähesed peavad hädaolukorras esmaoluliseks infokanaliks häirekeskuse või spetsiaalse kriisinfo numbrit (kokku siiski 5% elanikkonnast). Oluliste infokanalite eelistuse määrab eelkõige vanus ja suhtluskeel:
 - **Raadio ja televisioon** on peaühteviisi olulised infokanalid erinevates elanikkonna rühmades. Siiski peavad raadiot keskmisest pisut vähemolulisemaks kanaliks naised, noored (vanuses 8-26) ja venekeelsed elanikud;
 - Erinevad **internetikanalid ning sotsiaalmeedia** on infoallikana olulised eelkõige noorematele (vanuses kuni 50-aastat) ja eestikeelsetele elanikele;
 - **Mobiilside / SMS teavitussõnumit** ootavad teistest sagedamini vanemaealised (vanuses 50+ aastat) elanikud.
- Kokku **kolmandik Eesti elanikest on otsinud või omab käitumisjuhiseid hädaolukordades käitumise kohta** (teistest enam Virumaa elanikud).

5

Elanikkonna kriisikäitumise tüpologia



Klasteranalüüsi alusküsimused: riskitaju, teadmised ja oskused ning käitumine kriisiolukorras

- **RISKITAJU**
 - Kokkupuude hädaolukordadega (q11)
 - Ohustatus hädaolukordadest (q12) tõenäoline või väga tõenäoline
 - Kahju suurus (q13) suur või väga suur
 - Leevendamise võimalused (q14) väikesed või väga väikesed
- **TEADMISED JA OSKUSED**
 - Teadmised kriisis (q29)
 - Teadmised hädaolukorras käitumisest (q30)
 - Oskused toimetulekuks (q31)
- **KÄITUMINE JA HOIAKUD**
 - Tegevused toimetulekuks hädaolukorras (q15 ja q16)
 - Vahendid toimetulekuks (Q24)
 - Hoiakud võimalikus hädaolukorras tegutsemisel (q25)

Elanike kriisikäitumise tüpoloogiate kokkuvõte (1)

	1	2	3	4	5
%	14%	19%	22%	27%	18%
Sisu	<p>On ise kokku puutunud mõne hädaolukorraga ning on ettevalmistunud toimetulekuks hädaolukordades, sh osalenud õppustel ja omab erinevaid vahendeid kodus hädaolukorras toimetulekuks. Hoiakud kriisiolukorras konstruktiivsed - ametlikke ohuteateid võtab tõsiselt, oskab otsida infot, on valmis aitama vabatahtlikuna ümbritsevaid jms. Olemas erinevad teadmised ja oskused kriisis toimetulekuks. Oluline infoallikas kriisiolukorras on internet.</p>	<p>Isiklike kokkupuuteid hädaolukordadega küll ei ole, kuid hindab enda rolli nendega toimetulemisel suureks ning on teinud selleks erinevaid ettevalmistusi (sh olemas erinevad vahendid selleks. Usub, et oskab hädaolukorras toime tulla.</p>	<p>Isiklike kokkupuuteid hädaolukordadega ei ole, kuid olemas erinevad vahendid hädaolukorras toimetulekuks. Hoiakud kriisiolukorras konstruktiivsed - ametlike ohuteateid võtab tõsiselt, oskab otsida infot, on valmis aitama vabatahtlikuna ümbritsevaid jms. usub, et olemas erinevad teadmised ja oskused kriisis toimetulekuks. Oluline infoallikas kriisiolukorras on internet.</p>	<p>Isiklike kokkupuuteid hädaolukordadega ei ole ning ei tunne ennast ka nendest ohustatuna. Võimalikku kahju ja enda võimalusi leevendamiseks hindab väikeseks. Ei ole ise midagi teinud hädaolukordades paremaks toimetulemiseks. Puuduvad teadmised ja oskused kriisis toimetulekuks.</p>	<p>Isiklike kokkupuuteid hädaolukordadega ei ole, kuid tunneb ennast nendest ohustatuna ja hindab võimalikku kahju suureks. Enda rolli ennetuses ei näe - ei ole ise teinud midagi kriisis toimetulemiseks ning puuduvad igasugused vahendid hädaolukorras toimetulekuks. Usub, et hädaolukorras toimetuleku peab kindlustama riik. Puuduvad teadmised ja oskused kriisis toimetulekuks, sh ei oska otsida infot.</p>

Elanike kriisikäitumise tüpoloogiate kokkuvõte (2)

	1	2	3	4	5
%	14%	19%	22%	27%	18%
Muu	Saaksid oma varudega (eelkõige toit ja vesi) hakkama pikemaajaliselt. Usuvad, et suurõnnetuse korral saabub Päästeteenistus tavapärasest märksa varem. Hädaolukorras oleksid leibkonnas peamised otsustajad.	Saavad oma varudega (eelkõige toit ja küte) hakkama pikemaajaliselt, ei sõltu tsentraalsest küttest (olemas ahi või kamin).			Elavad kaugküttega elamus.
Taust	Mehed vanuses 18-39, elukoht sagedamini Ida regioonis.	Mehed vanuses 18-49, eestlased, elavad maa-asulas oma majas. Sageli töötab või on vabatahtlikuna seotud mõne kaitseorganisatsiooniga.	Naised, teistest sagedamini elukoht Pärnu.	Eestikeelne elanikkond.	Venekeelne elanikkond, naised vanuses 65-74, elavad enamasti Tallinnas ja suurtes korterelamutes.

6

Metoodika ja valim



Valimi mudel ja selle jaotus

Valimi suurus

1191

Piirkonna tasandil standardsetl kaalutavad lõiked

Liigituse nimi	Lõigete sisu	Üldkogum (ESA 01.01.2015)		Planeeritud valim	Tegelik valim		Kaalutud jaotus		
		Abs. arv	%		Arv	%	Kaal	Arv	%
KOKKU		949 019	100,00%	1000	1191	100,00%		1191	100,00%
REGIOON	Põhja	419 590	44,2%	443	529	44,4%	0,9962	527	44,2%
	Lääne	151 514	16,0%	160	177	14,9%	1,0734	190	16,0%
	Lõuna	228 802	24,1%	240	308	25,9%	0,9318	287	24,1%
	Viru	149 113	15,7%	157	177	14,9%	1,0565	187	15,7%
ASULATÜÜP	Pealinn või suur linn	473 323	49,9%	500	687	57,7%	0,8646	594	49,9%
	Muu linn	180 039	19,0%	189	203	17,0%	1,1133	226	19,0%
	Alevik/küla	295 657	31,2%	311	301	25,3%	1,2326	371	31,2%
SUGU	Mehed	454 927	47,9%	480	547	45,9%	1,0439	571	47,9%
	Naised	494 092	52,1%	520	644	54,1%	0,9627	620	52,1%
VANUS	18-26	143 717	15,1%	151	137	11,5%	1,3139	180	15,1%
	27-39	240 755	25,4%	255	318	26,7%	0,9497	302	25,4%
	40-49	176 460	18,6%	186	222	18,6%	0,9955	221	18,6%
	50-64	261 584	27,6%	275	365	30,6%	0,8986	328	27,5%
	65-74	126 503	13,3%	133	149	12,5%	1,0671	159	13,4%
RAHVUS	Eestlased	645 315	68,0%	680	837	70,3%	0,9677	810	68,0%
	Muu rahvus	303 704	32,0%	320	354	29,7%	1,0763	381	32,0%

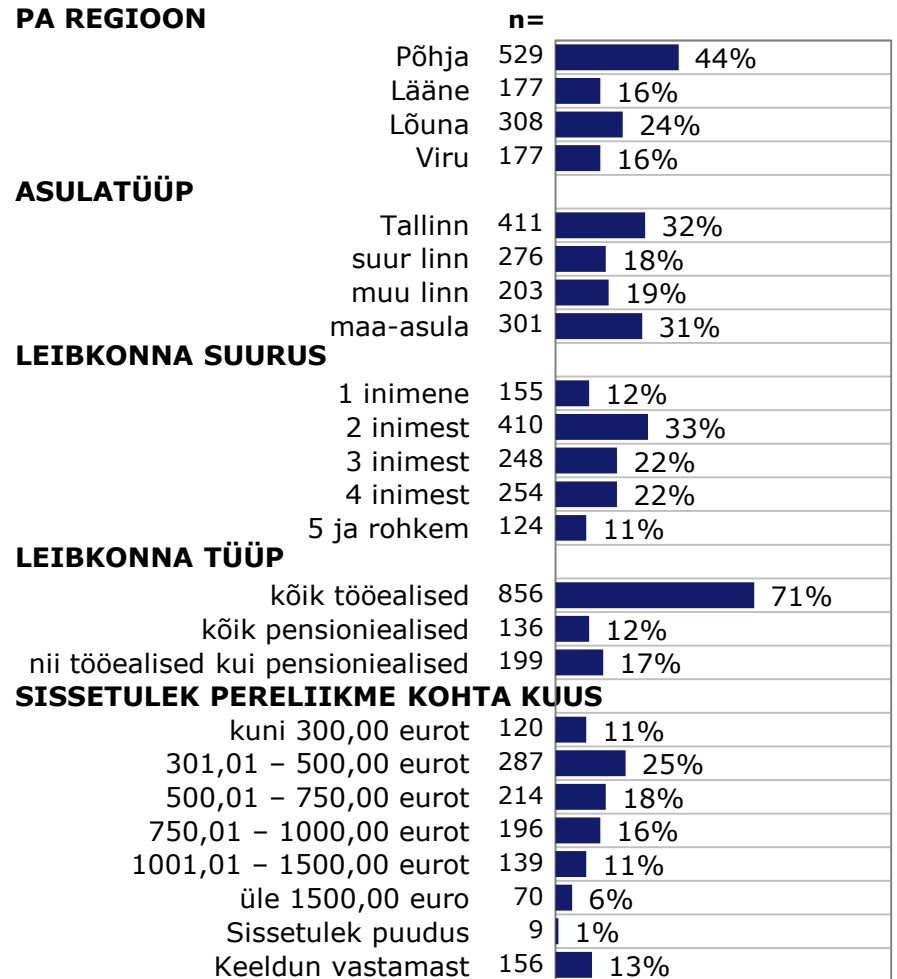
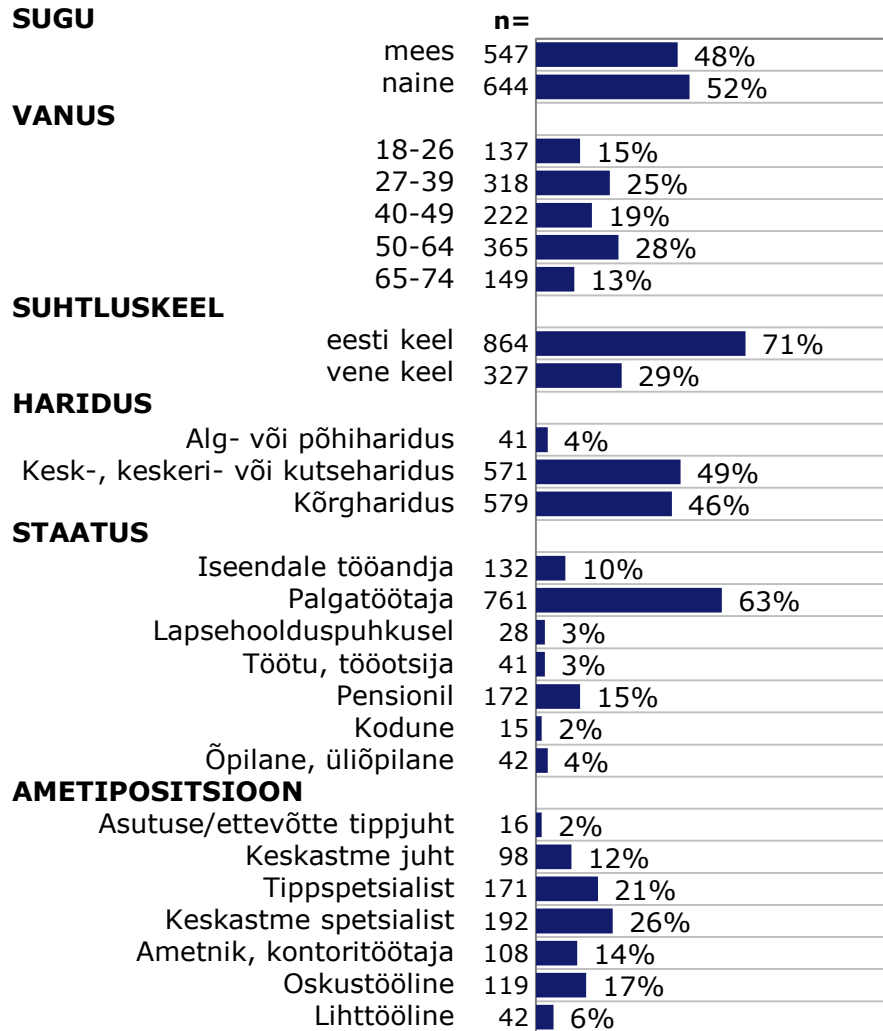


TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

© TNS

Vastajate kaalutud sotsiaal-demograafiline profiil



Vastajate kaalutud sotsiaal-demograafiline profiil 2

OTSUSTAJA n=

Jah, olen peamine otsustaja	467	37%
Olen üks otsustajatest / võrdne partner otsustamisel	636	56%
Ei ole peamine otsustaja	71	6%
Ei oska öelda	17	1%

ELUASEME TÜÜP

eramus, oma majas, talumajas	404	36%
paaris- või ridaelamus	54	5%
kuni 8 korteriga korterelamus	94	8%
9 ja enama korteriga korterelamus	639	51%

ELUASEME OMANDIVORM

Teie / teie pere omanduses (sh laenu või liisinguga soetatud)	1069	90%
üüripind	122	10%

KÜTTELIIK

keskküte kaugküttena, sh tsentraalne gaas	626	50%
keskküte oma katlamajast (puu, õli, pelletid)	195	17%
ahiküte või kamin	430	37%
muu küteliik (elekter vms)	193	17%

TÖÖ VÕI VABATAHTLIK OSALUS kaitseorganisatsioonis

Jah, Teie ise	78	6%
Keegi teine pereliige	67	6%
Keegi ei tööta	1046	88%

CAWI (Computer Aided Web Interviewing) küsitlus

- **Veebiküsitlusena viidi läbi 691 intervjuud. Lisaks tehti emaili teel halvemini tabatavates sihtrühmades (vanus 18–25 aastat, 60 ja enam aastat ning harvem kui 2 korda nädalas emaili kasutajate seas) lisaks telefoniintervjuud. Küsitlusele oli võimalik vastata nii eesti kui ka vene keeles.**
- Veebiintervjuude valim moodustati juhuväljavõtuna AS Emori eelvärvatute andmebaasist, kasutades proportsionaalset üldkogumi mudelit. Juhuväljavõtu tegemisel arvestati sotsiaal-demograafiliste rühmade prognoositava vastamismääraga. AS Emori eelvärvatute andmebaas sisaldab juhuvaliku teel telefonitsi või kodukülastuse käigus kogutud vastajate andmeid, kes on andnud nõusoleku osaleda AS Emori uuringutes.
- Küsimustik programmeeriti firma NIPO Software tarkvaraplatvormi NIPO Fieldwork System for Web Interviewing tarkvara abil. Intervjuude mahtu jälgiti spetsiaalse tarkvara NIPO Web Manager'i vahendusel.
- Selleks, et kutsuda vastajat osalema küsitluses, saadeti talle e-posti teel link TNS Emori veebiküsitluste serveris asuvale ankeedile. Ankeedi täitmisel oli tagatud SSL-turvaühendus (konfidentsiaalsuse tagamiseks). Programm ei lase ka samal vastajal korduvalt ankeeti täita. Mittevastanud inimestele saadeti üks meeldetuletuskiri, arvestades konkreetsete sotsiaal-demograafiliste rühmade täituvust.
- Uuringu raames võtsime ühendust 3630 meiliaadressil, kusjuures:
691 juhul täitis sihtrühma esindaja ankeedi
 - 219 juhul intervjuu katkestati
 - 2643 juhul kontakt puudus
 - 13 juhul keeldus sihtrühma kuuluv isik vastamisest
 - 6 juhul ei kuulunud vastaja sihtrühma
 - 58 juhul oli objekt vale; kuulus meiliaadress kellelegi teisele
- Läbiviidud veebiintervjuu keskmine pikkus oli **25,4 minutit**.

CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) küsitlus

- **Lisaks veebiküsitlusele tehti emaili teel halvemini tabatavates sihtrühmades (vanus 18–25 aastat, 60 ja enam aastat ning harvem kui 2 korda nädalas emaili kasutajate seas) telefoniintervjuud, planeeritud valimiga 500 intervjuud. Küsitlusele oli võimalik vastata nii eesti kui ka vene keeles.**
- CATI-meetod (arvuti abil tehtavad telefoniintervjuud) - ankeedi küsimused on arvuti ekraanil ja vastused sisestab küsitaja kohe arvutisse. Filtrid ja roteerimised on programmeeritud, vähendades nii vigu küsitlemisel. Küsitlus toimus TNS Emori 40 töökohaga küsitluskeskuses. Intervjuu käiku ja valimi proportsioone kontrollis spetsiaalne tarkvara NIPO.
- Pärast küsitluse toimumist korraldasime intervjuude järelkontrolli. Selleks võtsime ühendust veelkord 10% valimist ja palusime vastajal kommenteerida küsitaja töö erinevaid aspekte. Järelkontrolli alusel võime väita, et küsitlustöö viidi läbi vastavalt koolituse nõuetele.
- Kõik meie küsitajad on läbinud koolitusprogrammi, käesoleva uuringu jaoks toimus ka erikoolitus koos Päästeameti esindajaga.
- Küsitlustöös osales 45 vastava ettevalmistuse saanud ASi Emor küsitajat.
- Kokku tegid küsitajad 3626 kontaktivõttu, neist:
500 juhul viidi intervjuu läbi;
670 juhul keelduti intervjuust;
671 juhul oli kvoot täis või ei kuulunud vastaja sihtrühma;
1776 juhul ei olnud sihtrühma esindaja kättesaadav või ei saadud kontakti;
9 juhul intervjuu katkestati.
- Läbiviidud veebiintervjuu keskmine pikkus oli **28,4 minutit**.

Tulemuste usalduspiirid

Tabeli kasutamise näide: 1191 vastajast vastas 45% „jah“. Vea piirid on +/- 2,81%.

Valimi suurus	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	97%	98%
50	14,28%	14,21%	13,99%	13,63%	13,09%	12,37%	11,43%	10,20%	8,57%	6,23%	4,87%	4,00%
60	13,04%	12,97%	12,78%	12,44%	11,95%	11,29%	10,43%	9,31%	7,82%	5,68%	4,45%	3,65%
80	11,18%	11,12%	10,95%	10,66%	10,25%	9,68%	8,94%	7,98%	6,71%	4,87%	3,81%	3,13%
100	10,00%	9,95%	9,80%	9,54%	9,16%	8,66%	8,00%	7,14%	6,00%	4,36%	3,41%	2,80%
120	9,04%	8,99%	8,85%	8,62%	8,28%	7,83%	7,23%	6,45%	5,42%	3,94%	3,08%	2,53%
150	8,00%	7,96%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,89%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
250	6,20%	6,17%	6,07%	5,91%	5,68%	5,37%	4,96%	4,43%	3,72%	2,70%	2,11%	1,74%
300	5,66%	5,63%	5,54%	5,40%	5,18%	4,90%	4,53%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
400	4,90%	4,87%	4,80%	4,67%	4,49%	4,24%	3,92%	3,50%	2,94%	2,14%	1,67%	1,37%
500	4,38%	4,36%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
589	4,04%	4,02%	3,96%	3,85%	3,70%	3,50%	3,23%	2,88%	2,42%	1,76%	1,38%	1,13%
700	3,70%	3,68%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
800	3,46%	3,45%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
900	3,27%	3,25%	3,20%	3,11%	2,99%	2,83%	2,61%	2,33%	1,96%	1,42%	1,11%	0,91%
1 000	3,10%	3,08%	3,04%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%
1 200	2,83%	2,81%	2,77%	2,70%	2,59%	2,45%	2,26%	2,02%	1,70%	1,23%	0,96%	0,79%

Aruandes välja toodud statistiliselt olulised erinevused sotsiaal-demograafiliste rühmade vahel baseeruvad Hii-ruut statistikul ning on esitatud usaldusnivool vähemalt 95%.

Tellijapoolsed kontaktid:

Kiira Udu ja Esta Kaal Päästeametist

AS-st Emor osalesid uuringu eri etappides ja olid vastutavad:

Projektijuht ja uuringu aruande koostaja:

Valimi koostaja:

Ankeedi programmeerija:

Ankeedi tõlge vene keelde:

Küsitlustöö koordineerija:

Andmetöötlus:

Statistilised lisaanalüüsid:

Graafilised tööd:

Kaidi Kandla

Katre Seema

Alje Roopärg

Jelena Schmidt

Kaja Nebel, Kaja Ruuben

Alje Roopärg

Julia Aru, Katre Seema

Grete Maria Vürst

Kontaktinfo

Kaidi Kandla

TNS Emori uuringuekspert

Telefon: 626 8517

E-mail: kaidi.kandla@emor.ee

TNS Emor

Telefon: 626 8500

Faks: 626 8501

E-mail: emor@emor.ee

Address: A. H. Tammsaare tee 47, 11316 Tallinn



TNS Emor

Elanikkonna kriisikäitumise alase
teadlikkuse uuring 2016

© TNS